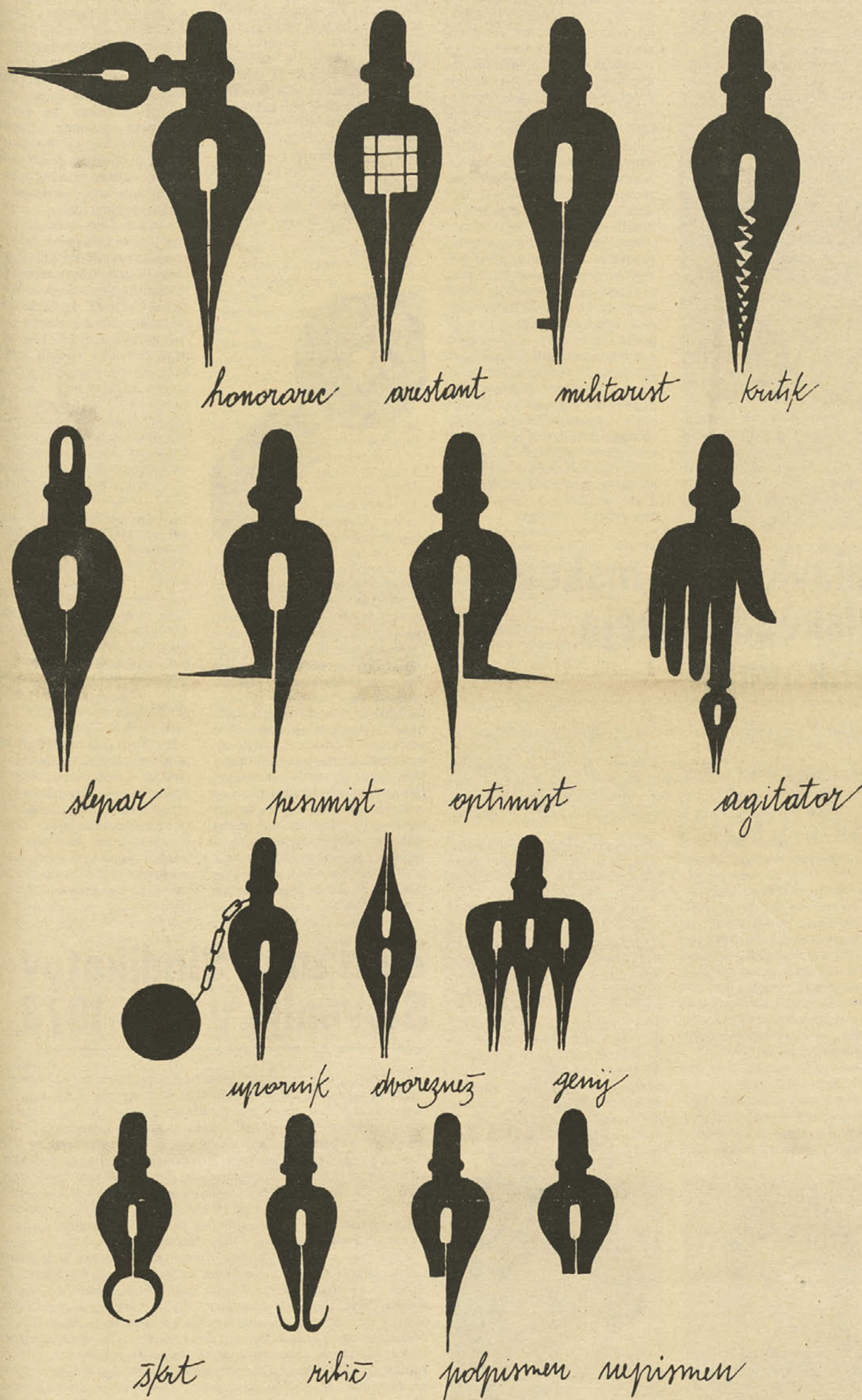

prosvedni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih Slovenije

Ljubljana, 8. decembra 1978 — Številka 20

JAGODIČ 1967

Valerija Škerbec

Večja odgovornost — boljše delo

V pokongresnem obdobju si prizadeva najti Zveza komunistov tiste poti, ki bi ji zagotovile vključevanje v politični sistem socialističnega samoupravljanja. Poti, ki bodo omogočale, da bo delovala povezano in odgovorno z vsemi samoupravnimi skupnostmi in socialističnimi silami ter se v njih uveljavljala s svojimi stališči in politiko. V ta namen je treba uveljaviti osnovne organizacije zveze komunistov v vsakem okolju in utrjevati občinske konference ZKS. Potrebne so tudi nove metode dela, katerih glavni smisel mora biti delovanje znotraj delegatskega sistema in socialistične zveze kot fronte vseh naprednih socialističnih samoupravnih sil. Spodbuda za spreminjanje načinov dela zveze komunistov na področju vzgoje in izobraževanja so bili območni delovni pogovori z izvršnimi sekretarji komitejev občinskih konferenc ZKS. Glavni namen pogovorov je bil, da ti zadolženi plani komitejev na temelju ocene o dosedanjem procesu preosnove vzgoje in izobraževanja spodbudi akcijo za hitrejšo uresničevanje reforme v samoupravnih skupnostih in družbenopolitičnih organizacij v vsaki občini ter se med seboj dogovorijo o taki delitvi dela, ki edino lahko prispeva k večji učinkovitosti in dobrim rezultatom.

Če strnemo številne ocene, spodbude in rešitve nakazane v teh pogovorih, lahko rečemo, da nas čaka v prihodnjem letu obilo nalog. Razumljivo je, da to niso samo naloge prosvednih delavcev, temveč naloge vseh delovnih ljudi in občanov. Seveda pa vsi pričakujemo, da bodo prav prosvedni delavci zaradi svoje strokovnosti in kot izvajalci vzgojnoizobraževalne dejavnosti tisti, ki bodo dajali pobude, predloge in si tako kot do sedaj zavzeto prizadevali, da bodo ti predlogi uresničeni v skladu z možnostmi združenega dela.

V zadnjem obdobju veliko govorimo o tem, da dovolj zgodnje odkrivanje otrokovih nagnjenj, njihovo razvijanje in oblikovanje lahko prispeva k ustvarjalnosti mladega človeka ter kasneje tudi k njegovi odločitvi za vključevanje v delo. Zato prav gotovo prepočasno odpiramo vzgojnoizobraževalne organizacije v krajevno okolje tako, da bi jih uveljavili kot prostor za vzgojo vseh otrok v krajevni skupnosti ne glede na to, ali so le-ti deležni organiziranega varstva. Tudi ob uveljavljanju celodnevne osnovne šole včasih pretirano razmišljamo o prostorskih in drugih možnostih, premalo pa skušamo tam, kjer še ni možnosti za popolno organizacijo celodnevne šole uveljaviti le-to vsaj kot zasnovo vzgoje in izobraževanja. Akcije torej ne smemo pojmovati ozko, vendar pa je treba osnovno šolo hitreje podružabljati, jo povezovati s krajevnim okoljem ter v njeno delo vključevati zunanje sodelavce. Posebno nujno pa je, da v številnih šolah, kjer že imajo podaljšano bivanje, to obliko dela hitreje vsebinsko spreminjamo, ne smemo pa ostati pri klasičnih oblikah varstva. Za osnovno šolstvo in usmerjeno izobraževanje postaja eno perečih vprašanj, kako ob vsebinskih spremembah v pedagoškem delu vključevati zunanje sodelavce — glede na njihove časovne možnosti in plačilo njihovega dela. Edini smo si, da je to vprašanje mogoče rešiti le s podružabljanjem šole. Opozorimo naj tudi na to, da rešujejo ta vprašanja v nekaterih občinah (Velenje, Črnomelj) s samoupravnim sporazumevanjem med šolami in organizacijami združenega dela. Le-te naj zagotovijo ustrezne sodelavce šolam, tako da bo njihovo delo v šolah opredeljeno kot sestavni del delovnih nalog in opravi v organizacijah združenega dela. Prav gotovo moramo tovrstno reševanje te problematike hitreje uveljavljati povsod, saj se tudi v tem kaže povezanost vzgojnoizobraževalnega dela z drugim delom.

Iz številnih zadreg, ki jih doživljamo ob povezovanju šol z združenim delom pa bi morale s svojim uveljavljanjem pomagati enote izobraževalnih skupnosti. Akcija, ki jo moramo izpeljati v vseh okoljih, ni institucionalne narave, kot menijo nekateri. Če bo ostala taka, potem ne bo uspešna. Pri oblikovanju enot je treba upoštevati vsebinska vprašanja delovanja vzgojnoizobraževalne organizacije, pa naj gre za osnovno šolo ali za šolo v usmerjenem izobraževanju. Vsi udeleženci v taki enoti ob šoli, ob vzgojnoizobraževalnem programu se morajo sporazumeti o vprašanih programih šole vse od rezultatov uresničevanja enotnega programa pa do interesnih dejavnosti in drugih dodatnih vzgojnoizobraževalnih načrtov. Pri tem pa morajo biti prispevki izvajalcev in uporabnikov za uresničevanje programa opredeljeni sporazumno. Tako bodo enote lahko postale tudi mesto sporazumevanja o zunanjih sodelavcih, pa o tem, kako se bodo učenci izobraževali za delo v delovnem okolju, v organizacijah združenega dela, o aktivni vlogi društev pri delu šole ipd.

Na področju vzgoje in izobraževanja je nujno ozdraviti tudi nekatere »bolezni«, ki so se v času, ko smo iskali posebne rešitve reforme, v naši republiki, vse preveč razširile. Očitne so težnje, da bi imela vsaka občina vsaj eno šolo, če ne že več pa čeprav je v neposredni bližini že oblikovan in razvit šolski center, ki se tudi preobraža skladno s potrebami združenega dela. Imamo že nekaj novih šolskih centrov, ki se za izvajanje svojega programa, še niso dogovorili v posebnih izobraževalnih skupnostih. Veliko govorimo tudi o centrih usmerjenega izobraževanja, ki jih razumemo kot združene šole vseh mogočih smeri izobraževanja ter pozabljamo, da so centri usmerjenega izobraževanja organi ali mesto dogovarjanja uporabnikov in izvajalcev o usklajenosti vzgojnoizobraževalnih programov istovrstnih ali sorodnih strok. Še vedno mislimo, da gimnazij ne bomo preoblikovali, namesto, da bi te šole iskale možnosti za preusmeritev svojih oddelkov v proizvodne in druge smeri šolanja. Jasnno je, da bo le manjše število oddelkov s programi, ki bodo usposabljali tudi za vključitev v delo, omogočale šolanje poklicnih profilov, ki se v resnici oblikujejo šele na visokošolski ravni. Pa tudi pri opuščanju tiste dejavnosti delavskih univerz, ki je usmerjena v izobraževanje za administrativna in tem podobna dela, nismo dovolj uspešni.

Pred nami je torej obilo nalog. V delovnih kolektivih vzgojnoizobraževalnih organizacij je najpomembnejša naloga uresničevanje svobodne menjave dela in iskanje takih rešitev za nagrajevanje po delu, ki bodo v resnici dogovor vsakega kolektiva. Če bodo upoštevane njegove razmere, ne bo več nesoglasij, ki prav gotovo ne morejo pozitivno prispevati k akciji za uresničevanje reforme.

Bistvo: vzgoja združena z delom

Stališča in predlogi republiškega sveta za vzgojo in izobraževanje, sprejeta na drugi seji sveta, temeljijo na spoznanju, da je bistvo preobrazbe vzgoje in izobraževanja združitev s proizvodnim in drugim delom. To pomeni uresničitev nove samoupravne organiziranosti po načelih zakona o združenem delu, novih družbenoekonomskih odnosov ter samoupravno načrtovanje izobraževanja v združenem delu.

Delavci v združenem delu lahko le s svobodno menjavo dela vplivajo na vsebino, obseg, trajanje in organizacijo vzgojnoizobraževalnih programov. Uporabniki kadrov, to pa so organizacije združenega dela, naj bi vplivale na vsako vsebino v celostnem sistemu naše vzgoje od predšolske do univerzitetne, kajti le tako bi lahko zagotovili ustrezen družbeni razvoj in smotno kadrovske politike.

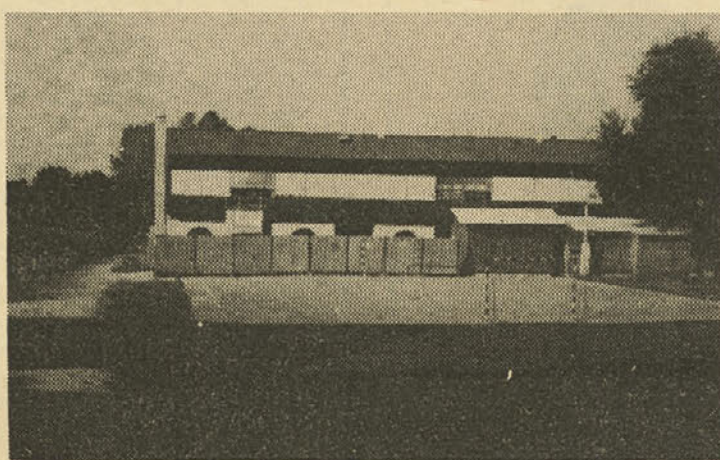
Ob tem pa je najpomembnejše tako permanentno izobraževanje, ki temelji na usmerjanju mladih v izobraževanju in poleg izobraževanja ob delu uveljavlja izobraževanje iz dela. Prav s tem se odpirajo možnosti, da združeno delo razvija sposobne kadre, ki jih potrebuje, posamezniki pa zmorejo uresničiti svoje interese in razvojne potrebe. Izobraževanje iz dela se lahko začne že takoj po osnovni šoli, značilno pa je zlasti za visokošolski študij.

Pot v preobrazbo ni preprosta: spremeniti je treba vsebino, odnose in organizacijo, odpreti šole navzven in samoupravno poglobiti odnose v vzgojnoizobraževalnih organizacijah. To pomeni, da bo treba skrbneje oblikovati delovne navade mladih ljudi, razvijati njihove interese in sposobnosti, poudariti politični vzgojo, proizvodno-tehnični pouk in omogočiti ter spodbujati učenčev ustvarjalnost z dejavnostmi prostega časa, z usmeritvijo v delo, s poklicnim usmerjanjem in svetovanjem ter spodbujanjem k nadaljnjemu izobraževanju ob delu in iz dela.

Podlaga za uresničitev svobodne menjave dela na področju vzgoje in izobraževanja so programi vzgojnoizobraževalnih storitev. Samoupravno se je treba dogovoriti in sporazumeti za cene in uveljaviti neposreden odnos med izvajalci in uporabniki. To pa je možno le v dobro organiziranih enotah izobraževalnih skupnosti in drugih oblikah samoupravljanja, ki pomenijo resnično novo družbeno preobrazbo.

Vse to moramo uresničiti celostno in dosledno, saj ni več mogoče odlašati. Ne moremo več reči: Zdaj bomo preobrazili osnovno šolo, zdaj visoko šolstvo. Preobraziti je treba ves vzgojnoizobraževalni sistem, ki mora izvirati iz potreb združenega dela, smotrov in vsebine, ki je načelno enotna — od predšolske do visokošolske vzgoje. Prav zato zdaj tudi obravnavamo hkrati zakone o predšolski vzgoji, o osnovni šoli in usmerjenem izobraževanju, o izobraževalnih skupnostih in celo o raziskovalni dejavnosti.

Predšolska vzgoja je temelj in če je ta rahel, je težko graditi naprej; zato je upravičena zahteva, naj bi predšolska vzgoja čimprej zajela, z različnimi vzgojnimi programi, ustreznimi resničnim razmeram, vse otroke v krajevni skupnosti. Vzgojnoizobraževalne organizacije morajo postati odprta središča za predšolsko vzgojo, kjer bodo izvajali in uporabniki lahko reševali vprašanja, ki niso ravno

Ljutomerska občina bo letos dobila dve osnovni šoli. V tem šolskem letu se bodo preselili v novo šolsko zgradbo učenci in učitelji osnovne šole na Razkrižju in Cvetko Golar Ljutomer. Na našem posnetku vidite novo osnovno šolo z vrtcem na Razkrižju. Šolo gradijo delavci Konstruktorja TOZD Gradbenik iz Lendave. Šola bo sodobno opremljena, imela bo kabinetni pouk in dva oddelka male šole. (Besedilo in foto: Jože Žerdin)

lahka, so pa vsestranska in terja sodelovanje vseh dejavnikov.

Otroci naj imajo kolikor mogoče enake možnosti že ob vstopu v osnovno šolo, zato je treba poskrbeti za dobro organizirano pripravo prek male šole, ki se je že pokazala kot uspešna oblika tega dela.

Osnovna šola se je doslej že hitro spreminjala, okrepi se treba še marksistično zasnova vsebine, samoupravnost in dodati ustrezno politično in proizvodnotehnično vzgojo ter bolje povezati pouk in svobodne dejavnosti. Poklicno usmerjanje mora biti načrtna in trajna naloga celotne osnovne šole, ne le zadnjih razredov.

Usmerjeno izobraževanje po končani osnovni šoli je po načelu permanentnosti nadaljnji proces, ki odpira široke možnosti vsem občanom. Mladina in delavci si bodo tako pridobivali strokovno izobrazbo za začetek dela, nadaljevali ob delu in se usposabljali za opravljanje del in nalog ob delu ter se vračali v izobraževanje iz dela. Del programov usmerjenega izobraževanja lahko izpeljemo le s sodelovanjem organizacije združe-

nega dela, zato se bo treba dogovoriti ne le o uporabi teh ali drugih prostorov, temveč tudi za sodelovanje delavcev v izvajanju vzgojnoizobraževalnega procesa. Prav ob tem se bodo odpirali novi problemi in razvijali novi družbenoekonomski in drugi odnosi med šolo in združenim delom.

Ob takem sistemu bodo čisto drugače, kakor so še zdaj, na rešetju vzgojnoizobraževalni programi, odnos med teorijo in prakso, vprašanje pristnih interesov združenega dela in širšega družbenega razvoja, ko naj bi nenehno sodelovali učitelji, delavci, učenci in drugi.

V enovitem sistemu bo moralo biti organizirano tudi izobraževanje odraslih v visokih

šolah in delavskih univerzah. Uporabniki in izvajalci bodo morali za uspešno uveljavitev vzgoje in izobraževanja izoblikovati skupne strokovne organe pri posebnih izobraževalnih skupnostih ter skupne strokovne organe več izobraževalnih skupnosti. Srednje, višje in visoke šole bodo našle trajne delovne stike, da bodo izvajale enovito vzgojo in izobraževanje in to ustrezno organizirale. To pomeni, da se izobraževalne organizacije, še posebno na področju usmerjenega izobraževanja, po sorodnosti programov in skupnih kadrovske potreb ter nalog povežejo v centre usmerjenega izobraževanja z namenom, da zagotovijo celostno zasnovanost programov in usklajeno izpeljavo, da sproti prilagajajo svoje delo razvojnim potrebam združenega dela, smotno in racionalno organizirajo vzgojnoizobraževalno delo, si medsebojno pomagajo in uporabljajo dosežke in izkušnje svojega dela in drugih novosti.

Za pospešitev preobrazbe vzgoje in izobraževanja so potrebni v prehodnem obdobju tudi nekateri ukrepi in širša družbena akcija, ki se že kaže v pripravi omenjenih zakonov s tega področja, v širših razpravah v družbenopolitičnih organizacijah, v pripravah za preobrazbo strokovnih služb in pospešeni pripravi vzgojnoizobraževalnih programov. To je zahtevna naloga, uresničljiva le ob sodelovanju vseh, od krajevnih skupnosti do delovnih organizacij, od strokovnih služb do širše družbene akcije.

I.r.

Delavki Slovenskega šolskega muzeja odlikovani

Kolektiv Slovenskega šolskega muzeja v Ljubljani je počastil dan republike s prirčnim slavljem, ki so se ga udeležili vidni predstavniki kulturnega in političnega življenja naše republike. Za praznično ozračje je poskrbel uvodna beseda predsednika delovne skupnosti Jožeta Ciprija, podelitev državnih odlikovanj delavkam muzeja pa je pomenila toplo priznanje vsemu kolektivu in spodbudo za nove delovne dosežke.

Predsednik Republiškega komiteja za kulturo Andrej Ujčič, ki je podelil odličja za posebne zasluge delavkam muzeja, je ob čestitkah med drugim dejal: »Na prvi pogled se mnogim zdi, da opravljajo muzejski in bibliotekarski delavci svoje delo z nekako posebno lahkoto in ne, v potu svojega obraza. Najbrž je prav ta posebna strast, ta predanost delu in veselje ob še tako drobnih dosežkih tisto, kar vodi k tej velikokrat napačni oceni.

Obe današnji odlikovanki sodita v vrsti takih delavcev — skromnih v svoji predanosti muzejskemu delu. Prva, tov. Tatjana Hojanova, bibliotekarka — specialistka, ki samostojno vodi bo-

stematično odbrano in presejano rabi zunanijim muzejskim manifestacijam ter jim daje znanstveno raziskovalno vrednost.

Obe delavki odlikuje požrtvovalnost pri delu, obe sodelujeta skoraj dve desetletji v muzejskih strokovnih društvih in skupnostih, obe v družbenopolitičnem življenju, v svetih in uredniških odborih. Še bi lahko naštevali. Toda temeljno delo sta opravili tu, v Slovenskem šolskem muzeju. Zato je prav, da jima v imenu izvršnega sveta skupščine SR Slovenije prav pred vami, njunimi sodelavci, čestitam k visokima odlikovanjima, s katerima ju je odlikoval predsednik SFRJ tovariš Tito.

Ravnateljica Slovenskega šolskega muzeja Slavica Pavličeva

Bibliotekarka specialistka Tatjana Hojanova

gato muzejsko knjižnico. Obe sta začeli s tistimi na prvi pogled in z nestrokovnjaka drobnimi in nepomembnimi dokumentacijskimi opravili; vsak strokovno ali vsaj poljudno-strokovno malo razgledan človek pa ve, da prav iz teh drobnih dokumentacijskih opravil raste grmada pomembnega muzejskega gradiva, ki lahko si-

ga vestno in uspešno delo je tov. Slavica Pavličeva prejela red zaslug za narod s srebrno zvezdo, tov. Tatjana Hojanova pa red dela s srebrnim vencem.

Naj se številnim čestitkam obema nagradenkama in vsemu kolektivu Slovenskega šolskega muzeja pridruži tudi čestitke našega uredništva!

Preveč razdrobljeno raziskovanje

Raziskovalna dejavnost je enakopraven sestavni del združenega dela. V Sloveniji deluje 79 raziskovalnih organizacij, ki so v glavnem v 12 slovenskih občinah. Polovica od teh organizacij je v občini Ljubljana-Vič-Rudnik. Ves sistem organizacij samoupravnih interesnih skupnosti temelji na 60 občinskih in 17 področnih raziskovalnih skupnosti. Te skupnosti niso le servisi za zbiranje denarja, temveč predvsem oblikovalke raziskovalne politike, ki se danes kroji še vse preveč za zaprtimi vrati izvajalcev. Raziskovalno politiko bi morali bolj kakor doslej ustvarjati delovni ljudje. Opaziti pa je, da so programi razdrobljeni, da ni pravega sodelovanja in da so občinske raziskovalne skupnosti zlasti v občinah, kjer nimajo niti ene raziskovalne organizacije bolj na papirju.

Ugotovili so tudi, da se premalo povezujejo temeljne, uporabne in razvojne raziskave; na področju družbenih ved manj kajo dela, ki bi teoretično obravnavala naš družbeni in politični sistem, in bi lahko pripomogle k dobrim rešitvam v praksi. Zelo počasi se oblikujejo tudi celostni načrti za raziskave narodnostnega pomena. Prav je, da sta zdaj v pripravi obsežna projekta Zgodovina Slovencev in Raziskovanje kulture na Slovenskem.

V trenutnih razmerah se vse preveč uveljavljajo kratkoročni interesi; to pa škoduje razvoju rizičnih raziskav in raziskav splošnega pomena. Raziskovalne politike, ne bo mogoče dobro uveljavljati predvsem na tržnih odnosih, zato bo treba rešiti to vprašanje v procesu svobodne menjave dela.

Visoke šole morajo svoje vzgojnoizobraževalno delo povezovati z raziskovalnim, čeprav obenem to delo še ni tako usklajeno z drugim delom, kakor bi moralo biti. Že podatek, da so prihodki raziskovalnega dela lani predstavljali le 13 % celotnega prihodka visokih šol, ne kaže pravega razmerja s precej večjim deležem tovrstnega dela na teh šolah. Na nekaterih visokih šolah je raziskovalno delo tudi nekoliko v ozadju, manj načrtno in slabše organizirano usposobljenost, pa tudi zato, ker so učitelji pretirano obremenjeni. O vsem tem se bo treba natančneje dogovoriti ob pripravi novega zakona o raziskovalni dejavnosti in raziskovalnih skupnostih pa vse to tudi upoštevati.

Veliko vlogo bodo zagotovo imele enote raziskovalnih skupnosti, v katerih delujejo uporabniki in izvajalci kot odgovoren in odločujoč subjekt, ne samo za oblikovanje raziskovalne politike, temveč tudi za uporabo dosežkov raziskovalne dejavnosti in razvoja.

Raziskovalno delo in znanost je treba približati delovnim ljudem; le-ti naj bodo dobro obveščeni ustvarjalni sooblikovalci raziskovalne dejavnosti, potrebne združeno delu in celotnemu razvoju, da bodo lahko zaupali domači pameti, ne pa pretirano tuji, ki jo danes tako radi drago uvažamo.

I.r.

Zlati znak Sindikatov Slovenije v letu 1978

V letošnjem letu razgibane politične dejavnosti, ki je še posebno pomembna zaradi uspešno opravljenega 9. kongresa Zveze sindikatov Slovenije in 8. kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije, je za dolgoletno revolucionarno delovanje v sindikalnem delavskem gibanju in za pomemben delež pri graditvi socialistične samoupravne družbe prejelo zlati znak sindikatov Slovenije dvainštirideset sindikalnih delavcev, poleg teh pa tudi osnovne organizacije Zveze sindikatov petih organizacij združenega dela. Pred praznikom republike je v svečanem ozračju kluba poslancev v Ljubljani in ob navzočnosti najvišjih družbenopolitičnih predstavnikov naše republike podelil zlata odličja predsednik Zveze sindikatov Slovenije Vinko Hafner.

Zlati znak so prejeli: Elfrida Ambrožič iz Velenja, Jože Bauer iz Celja, Angela Belak iz Maribora, Franc Belak iz Ljubljane, Tilka Blaha iz Ljubljane, Milka Bračko iz Maribora, Leopold Caharija iz Kopra, Janez Čebulj iz Ljubljane, Marica Čerče iz Slovenj Gradca, Sonja Černežlj iz Maribora, Jože Duh iz Maribora, Alojz Fajdiga iz Maribora, Bogo Frištik iz Jesenic, Evgen Golja iz Tolmina, Marija Hajnrih iz Maribora, Anton Ipavec iz Maribora, Ivan Jelen iz Kranja, Marija Jenko iz Ljubljane, Franc Kosec s Ptuja, Marga Krečič iz Ljubljane, Leopold Kres iz Ljubljane, Jože Leban iz Izole, Štefan Letonja iz Maribora, Ivan Močnik iz Raven na Koroškem, Alojz Ostanek iz Trbovelj, Rudi Piščanc iz Maribora, Rado Pišot iz Kopra, Jože Plavec iz Novega mesta, Matteo Scocir iz Kopra, Ivan Škrjanec iz Izole, Marija Šme iz Maribora, Milka Šmid iz Železnikov, Antonija Tolar iz Maribora, Emil Tomažič iz Maribora, Bruno Tutta iz Nove Gorice, Andrej Verbič iz Ljubljane, Ivan Vesel iz Kočevja, Rade Vrlinič iz Črnomlja, Jože Zaman iz Trbovelj, Franjo Zorko iz Maribora, Mirko Zupan iz Jesenic in Viljem Zupan iz Ljubljane.

Izmed osnovnih organizacij ZSS so dobile zlato odličje: osnovne organizacije ZSS Tekstine, tekstilne industrije, Ajdovščina, osnovna organizacija ZSS IBI, industrije bombarnih izdelkov Kranj, osnovne organizacije ZSS delovne organizacije Tovarne vozil in toplotne tehnike Boris Kidrič, Maribor, osnovni organizaciji ZSS Splošne bolnišnice dr. Jožeta Potrča, Ptuj in osnovne organizacije ZSS Iskre, industrije kondenzatorjev, Semič.

Udeleženci slovesnosti so odlikovancem prirčno zaploskali, svečanost priredili pa sta še poudarili pesem amaterskega moškega zbora iz Škofje Loke in beseda gledališkega umetnika Poldeta Bibiča. Iskrene čestitke!

ORGANIZACIJAM ZDRUŽENEGA DELA VZGOJE, IZOBRAŽEVANJA IN ZNANOSTI!

Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti vas ponovno poziva, da uresničite sklep: **VSAK NAJ BO NAROČNIK »PROSVETNEGA DELAVCA«!**

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja in izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štiri najstrednevo med šolskim letom — Ureja uredniški odbor. Direktor in glavni urednik Rudi Lešnik, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanski nasip 28, tel.: 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355-VII. Rokopisov in fotografij ne vračamo, posamezni izvod 4 din. Letna naročnina: 80 din za posameznike, za šole in druge ustanove 140 din. Št. tek. računa 50101-603-46509 Tiska ČZP Ljudska pravica. YU ISSN 0033-1643 Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je list »Prosvetni delavec« prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

Zgodovinski korak v razvoju izobraževanja

Eno temeljnih značilnosti sedanjih prizadevanj za prenosno vzgojo in izobraževanja v Sloveniji je prav gotovo vse bolj prevladujoče spoznanje, da »reforme« ni mogoče omejiti niti na posamezna področja vzgoje in izobraževanja niti na samo vzgojnoizobraževalno dejavnost. Od začetnih poenostavljenih zasnov, ki so se omejevale bolj ali manj na spremembe v vzgojnoizobraževalnem sistemu in vsebini izobraževanja po osnovni šoli, se vedno bolj prebija spoznanje, da je »reformo« vzgoje in izobraževanja mogoče zasnovati in učinkovito izpeljati samo kot celostno preoblikovanje družbenoekonomskega položaja vzgoje in izobraževanja v združenem delu. V najširšem okviru preoblikovanja družbenoekonomskih odnosov in samoupravne organiziranosti, ki se razvija po uveljavitvi zakona o združenem delu, se mora izoblikovati tudi novo, ustrežnejše mesto in vloga vseh področij vzgojnoizobraževalnega dela — recimo popularno: od vrta do univerze.

Bistveno načelo te celostne preosnove je razvijanje take vzgoje in izobraževanja, ki bo temeljila na interesih samoupravno organiziranega združenega dela in s svojim celotnim deležem podpirala uveljavljanje zgodovinske vloge delavskega razreda. Tega pa ni mogoče učinkovito zagotavljati brez nekaterih temeljnih vsebinskih in sistemskih usmeritev, ki se vse bolj kažejo kot ključne točke te celostne preosnove.

Na prvem mestu je nedvomno **podružljanje vzgoje in izobraževanja** v vseh razsežnostih. Ne gre le za uresničevanje tako imenovanega »družbenega vpliva« na vsebino in organizacijo vzgojnoizobraževalnega dela, temveč za **bistvene premike** v uresničevanju vzgojnoizobraževalne funkcije v družbi. Ti premiki se bodo morali izraziti zlasti v tem, da bodo vsi nosilci samoupravnih odločitev na svojih področjih delovanja tudi opredeljevali svoj interes za izobraževanje in se neposredno vključevali v njegovo izvajanje. Delavci v vsaki temeljni organizaciji bodo uresničevali svoj del odgovornosti za načrtovanje vsebine in organiziranosti izobraževanja ter za njegovo izvajanje kot neločljiv del svojih pravic in odgovornosti za reprodukcijo svojih organizacij in celotne družbe. Izobraževanje se bo tako vse bolj spajalo z delom in postajalo njegova trajna in neločljiva sestavina.

Spreminjanje in uveljavljanje novih družbenoekonomskih odnosov na podlagi svobodne menjave dela je pogoj in hkrati sredstvo za uspešno preoblikovanje vzgoje in izobraževanja in za preoblikovanje te dejavnosti v enakovreden del združenega dela. Pri tem kaže še posebej upoštevati utemeljena opozorila, da se ne bo mogoče zadovoljiti z izpopolnjevanjem in razvijanjem teh odnosov v sedanjih oblikah samoupravnih organiziranosti v okvirih samoupravnih interesnih skupnosti, ki jih poleg mnogih nespornih dosežkov spremlja tudi dobroštevilo slabosti: odvajanje, posredništvo, togost in druge značilnosti tehnokratizacije odnosov med uporabniki in izvajalci izobraževanja. Dosledno razvijati te skupnosti in njihove enote v mesta dogovarjanja in sporazumevanja ter hkrati bistveno krepiti in pospeševati ustrezne oblike svobodne menjave dela neposredno med uporabniki in izvajalci ne le v usmerjenem izobraževanju, temveč tudi v osnovnem šolstvu in predšolski vzgoji — to bo ena temeljnih usmeritev razvoja samouprave na tem področju.

Posebno pomembno mesto urejanja družbenoekonomskih odnosov na tem področju bo predstavljalo načrtovanje

vzgojnoizobraževalne dejavnosti in njenega razvoja. Načrtovanje postaja **skupna naloga** uporabnikov in izvajalcev, ki z njima vsa bistvena področja; to je zlasti načrtovanje dejavnosti in njenega razvoja, načrtovanje vsebine in izvajanja vzgojnoizobraževalnega dela ter načrtovanje potreb po kadrih in usmerjanje mladine in zaposlenih delavcev v izobraževanje.

Celotna družbena funkcija vzgoje in izobraževanja kot tudi sistem, vsebina in organizacija te dejavnosti naj temeljijo na načelu permanentnosti izobraževanja. Dosledno uveljavljanje tega načela bo terjalo bistvene premike ne samo v izobraževalnem sistemu in zasnovanosti izobraževalnih programov, temveč tudi v izobraževalni in kadrovske politiki združenega dela, in vsake temeljne organizacije. Spremljanje strokovnega razvoja vsakega delavca, njegovih delovnih in izobraževalnih dosežkov ter usmerjanje v izobraževanje za izpolnitev strokovne izobrazbe oziroma za pridobitev potrebnih znanj za zahtevnejša dela in naloge, bo naloga in odgovornost delavcev v vsaki temeljni organizaciji. Uresničevanje pravice do izobraževanja bo tako postajalo neločljiv sestavni del pravic, ki izhajajo iz dela; to bo treba primerno urediti tudi v samoupravnih aktih temeljnih organizacij. Tak način usmerjanja razvoja posameznikov pa bo hkrati omogočil samoupravno, demokratično reševanje vse bolj zaostrene neskladnosti med izobraževalnimi interesi posameznikov s potrebami združenega dela. Te neskladnosti izvirajo iz dosedanjih stihijskih gibanj na tem področju in se še posebno kritično izražajo v zmanjševanju interesa bolj ali manj za vse vrste izobraževanja za proizvodne poklice in naraščajočem pritisku na izobraževanje za vse vrste posredništva.

Za uspešnost tako zastavljene preosnove je seveda nujno, da spreminjamo vsebino, organiziranost in družbenoekonomske odnose celostno in povezano na vseh področjih in vseh stopnjah vzgoje in izobraževanja. **Vzgoja in izobraževanje za delo** je temeljna smernica za vsa reformna snovanja, ki se ji morajo smiselno podrežati druge sestavine vzgoje in izobraževanja v socialistični samoupravni družbi. To usmerjenost bo potrebno gledati na razvojni stopnji dosledno uveljaviti v vseh oblikah in na vseh stopnjah družbeno organizirane vzgoje in odpraviti nekatere pomanjkljivosti, ki jih ima naš sedanji vzgojnoizobraževalni sistem, predvsem na področju delovne vzgoje, razvijanje delovnih navad ter pri oblikovanju interesov in razvijanju sposobnosti mladine.

Prav na tem področju bo preosnova bistveno posegla v osnovno šolo, ki bo morala več prispevati k razvijanju ustvarjalnosti učencev ter s politično vzgojo in izobraževanjem, tehničnim poukom, primernim vključevanjem v proizvodno delo v svojem okolju, pestrimi in s potrebami okolja usklajenimi svobodnimi dejavnostmi in drugimi oblikami vzgojnoizobraževalne dela sistematično razvijati, oblikovati in usmerjati poklicne interese učencev.

Če torej presojujemo nujnost in prednosti posameznih družbenih akcij za preosnovo vzgoje in izobraževanja, moramo ugotoviti, da se »fronta reforme« širi in pogloblja. Že dolgo ne gre več samo in predvsem za take spremembe v vsebini in sistemu, kot so uvajanje nekaterih novih učnih načrtov in nekaterih drugačnih institucij niti samo za sporazumevanje o »ceni« vzgojnoizobraževalnih programov. Gre za zgodovinski korak v razvoju izobraževanja — za **združevanje dela in izobraževanja** na vseh stičiščih.

LEOPOLD KEJŽAR

Pred letom velikih sprememb

Po kopici delovnega gradiva, ki so ga ob koncu leta pripravili pri Republiškem komiteju za vzgojo in izobraževanje, na Izobraževalni skupnosti Slovenije, pri republiški konferenci SZDL, na prvih sestankih republiškega sveta za vzgojo in izobraževanje in drugod, je videti, da smo pred letom velikih sprememb posebno na področju vzgoje in izobraževanja. Smernice in izhodišča kongresov Zveze komunistov, X. kongresa mladine in IX. kongresa Zveze sindikatov ter drugih se postopoma vračajo v življenje, ki jih je spodbudilo in zahtevalo.

Strokovne službe in drugi odgovorni republiški dejavniki so pripravili pravi vozni red, da bi delo ne zaostajalo in bi bilo vendarle v doglednem času opravljeno.

Med prve naloge sodi ustanovitev enot samoupravnih interesnih skupnosti pri posameznih vzgojnoizobraževalnih in vzgojno-varstvenih organizacijah, ustanovitev posebnih izobraževalnih skupnosti s področja družbenih dejavnosti, podnovitev skupnih strokovnih organov pri posebnih izobraževalnih skupnostih iz vrst uporabnikov ter delavcev ustreznih strokovnih in raziskovalnih organizacij, priprava predloga zasnove organizacije in razvoja strokovnih služb na področju vzgoje in izobraževanja, dogovor o združevanju in oblikovanju sredstev v posebnih izobraževalnih skupnostih ter o združevanju sredstev za skupne naloge, izdelava skupne vzgojnoizobraževalne osnove in usmerjenem izobraževanju z diferenciranimi načrti za izvajanje osnovne tehnike in proizvodnje ter proizvodnega dela v posameznih gospodarskih in družbenih dejavnostih, izdelava načrta potreb po učiteljih in sodelavcih v usmerjenem izobraževanju in priprava načel za oblikovanje vzgojnoizobraževalnih programov za pridobitev strokovne izobrazbe. To bi v resnici moralo biti ob prehodu v novo leto že opravljeno. Nekateri zadeve so se zavlekle, toda odgovorno jih bo treba opraviti takoj po novoletnih praznikih. Spomladi naj bi uredili še več zahtevnih del in nalog. Izpolniti je treba svete kot skupne organe upravljanja v izobraževalnih organizacijah in dosledno uveljaviti delegatska razmerja. Aprila 1979 naj bi bil pripravljen za sprejem predlog zakona o izobraževalnih skupnostih, takoj zatem pa še zakon o usmerjenem izobraževanju, zakon o osnovni šoli, zakon o predšolski vzgoji, zakon o raziskovalni dejavnosti

ležbe občanov pri stroških izobraževanja ob delu. V zvezi z načrtovanjem izobraževalnih in kadrovskih potreb združenega dela je treba čimprej pripraviti enotno metodologijo načrtovanja, vendar bi morali še prej izdelati nomenklaturo in profile poklicev. Poleg tega je treba pripraviti načrt srednjeročnih potreb in opredeliti obseg vpisa mladine in odraslih v posameznem šolskem letu. Delavci v organizacijah združenega dela naj bi glede

Matija Glad: Žena s škafom
(Foto: D. Humar)

na opredeljene in usklajene potrebe izoblikovali v tem času načrte o obsegu in izvajanju vzgojnoizobraževalnih programov, pridobitev in izpopolnjevanje strokovne izobrazbe ter o obsegu in razporeditvi OZD, ki s svojo dejavnostjo neposredno omogočajo vzgojo kakor npr. študentski domovi, knjižnice, šolske de-

iz dela pedagoškega inštituta

Individualizacija v enotni šoli

Sodelavci Pedagoškega inštituta pri Univerzi v Ljubljani smo v raziskavi *Pomoč osnovne šole učencem s specifičnimi učnimi težavami* oblikovali in preverili program pomoči tem učencem v prvem in drugem razredu redne osnovne šole, pripravili pa smo tudi organizacijski model za izvajanje programa.

Pri oblikovanju modela smo se opirali na razvoj načelnih stališč, ki so se izoblikovala med dosedanjim teoretičnim in empiričnim delom, v katerem so sodelovali J. Svetina, M. Galeša, M. Skalarjeva, A. Žerovnikova, J. Režonja, D. Gollijeva in številni učitelji in šolski svetovni delavci. Z načelnimi stališči o prednostih enotne vzgoje in pouka je vplival dr. F. Strmčnik, svoje bogate izkušnje pa je prispevala dr. A. Kosova. Misel o tem, da bi samo začasno ločili učence s specifičnimi učnimi težavami (SUT) in se je izoblikovala v zadnjih dveh letih v organizacijskem modelu programa. Program, ki vsebuje vaje in metodična navodila za pouk in vzgojo učencev s specifičnimi učnimi težavami, so izvajale sodelavke delno z individualizacijo pouka v matičnem razredu, večino dela pa v mali skupini, ki se je sestajala po 20 do 45 minut, večinoma dvakrat ali trikrat tedensko, med dopolnilnim poukom, podaljšanim bivanjem, samostojnim učenjem v celodnevni osnovni šoli, med kratkimi podaljški po pouku.

Našo odločitev za začasno, delno in kratkotrajno ločevanje učencev s SUT zaradi uspešnejšega dela po programu podpirajo tudi stališča, ki se posebno v zadnjem času uveljavljajo v naši pedagogiki, didaktiki in defektologiji in ustrezajo stališčem v na-

lavnice. Izdelati je treba načrte za izvedbo praktičnega pouka, proizvodne in delovne prakse ter mrežo izobraževalnih organizacij, ki bodo izvajale vzgojnoizobraževalne načrte. Končno je treba izdelati tudi načrt ukrepov za vsakoletno usmerjanje vpisa novincev v usmerjeno izobraževanje, da bi bilo le-to učinkovitejše in bolj usklajeno s potrebami združenega dela.

V prihodnjem letu je treba pripraviti tudi vzgojnoizobraževalne načrte za pridobitev strokovne usposobljenosti za manj zahtevna dela in za pridobitev srednje strokovne izobrazbe; ustrezno spremeniti sedanje gimnazijske programe ter opredeliti smeri visokošolskega študija. Vzoredno s tem je treba uskladiti študijske programe v visokem šolstvu, zlasti še učne načrte in vpisne pogoje v zvezi z ustreznimi smermi srednjega izobraževanja. Pripraviti moramo smernice celotnega programa življenja in dela osnovne šole in spremeniti predmetnike in učne načrte skladno z razširjenimi nalogami osnovne šole v zvezi z organizirano pripravo otrok na vstop v osnovno šolo, celodnevno šolo, povezanostjo šole z okoljem, poglobljenim marksističnim in družbenoekonomskim izobraževanjem ter usmerjenim izobraževanjem. Izdelati je treba učne načrte za fakultativne programe v osnovni šoli in pripraviti didaktične pripomočke za izvajanje vzgojnoizobraževalnih programov, zlasti še za proces pridobivanja srednje strokovne izobrazbe. Povsod bomo morali zagotoviti možnosti za verifikacijo izobraževalnih organizacij po zakonu o usmerjenem izobraževanju in se vpišati v razvid takih organizacij. Vzgojnovarstvene organizacije, osnovne šole in izobraževalne organizacije se bodo morale samoupravno povezati v krajevni skupnosti in po sorodnosti programov usmerjenega izobraževanja, pa z OZD kot uporabniki. Ti so včasih tudi izvajalci.

Veliko bo treba storiti tudi za izpopolnjevanje pedagoških delavcev, da bodo lahko uresniče-

vali nove vzgojnoizobraževalne načrte. To velja zlasti za učitelje v usmerjenem izobraževanju, za sodelavci v vzgojnoizobraževalnem procesu, za učitelje, ki bodo uresničevali skupni program in tiste, ki bodo izvajali program osnov proizvodnje in tehnike ter proizvodnega dela in druge. Poleg tega bomo morali pripraviti predlog za preobrazbo izobraževanja in stalnega izpopolnjevanja pedagoških delavcev za potrebe usmerjenega izobraževanja.

Razumljivo je, da je treba izdelati tudi načrte za uvajanje usmerjenega izobraževanja za usposabljanje delavcev po posameznih področjih združenega dela in načrte za zagotovitev materialnih in prostorskih možnosti za izvajanje programov ter obenem tudi načrte raziskovalnega in strokovnega dela za potrebe vzgajanja in izobraževanja.

O vsem tem je nujno pravočasno obvestiti javnost, da bo sledila vsebini in razvoju pogojev preobrazbe vzgoje in izobraževanja. Brez sprotne obveščenoosti, kako to poteka in kako to rešujejo občani v različnih krajih in delavci v različnih OZD, je težko usklajeno delati. Načrtno naj bi organizirali javne razprave o osnutkih omenjenih zakonov, dobro obvestili ne samo delavce, temveč tudi učence in starše o tem, kaj pomeni reforma za možnosti in oblike nadaljevanja izobraževanja po osnovni šoli in na posameznih področjih usmerjenega izobraževanja.

Dela in nalog je veliko, vsega v novem letu ne bo mogoče opraviti, toda začeto je treba nadaljevati in zaorati globlje brazde, ki bodo temeljito pripravljeno setev obogatila v naslednjih letih v pričakovano dobro žetev našega razvoja. Vse to pa je obenem ne le smoter, temveč življenjska vsebina naše vzgoje. Delo in vzgoja se združujeta, drug drugega dopolnjujeta, se skupaj razvijata in sta tako prepletena pogoj našega napredka.

R. LEŠNIK

osnovni šoli mogoče uresničiti začasno in delno diferenciacijo učencev, ki je prilagojena kadrovskim in prostorskim razmeram na šoli.

Ta ugotovitev prispeva k dialektični rešitvi vprašanja enotnosti in diferenciacije v osnovni šoli. Sprito te rešitve pa postaja vedno močnejša zahteva, da diagnostičnih instrumentov ni mogoče uporabljati za trajno ločevanje prizadetih otrok. Povezani s programi pomoči prizadetim otrokom naj kažejo napredek teh otrok in njihove težave, ki jih s posebno pedagoško in zdravstveno pomočjo v rednih osnovnih šolah.

V tuji literaturi se številni avtorji (Norris, Gibson, Reger, Niemeyer, Führ) zavzemajo samo za kratkotrajno ločitev učencev s SUT iz matičnega razreda.

Z našo odločitvijo za delno in kratkotrajno ločevanje učencev smo se vključili v procese, ki potekajo tudi v naši učni in vzgojni praksi in vodijo do bistvenega dopolnjevanja razredno-urnega sistema z organizacijskimi oblikami časovnega diferenciranja poučevanja in učenja v enotni šoli. Naše ugotovitve o časovnih možnostih in organizacijskih oblikah, ki so jih naši sodelavci v raziskavi poiskali za delo malih skupin, so kazalnik tega razvoja.

V drugem letu raziskave Pomoč osnovne šole učencem s SUT (šolsko leto 1977—78) je delovalo 31 malih skupin. Štiri skupine so vodili šolski svetovni delavci, druge pa učiteljice prvega in drugega razreda. Učenci so delali pred poukom in po pouku, v istem prostoru kot soolci, ki so delali samostojno, v ločenem prostoru, v celodnevni in v poldnevni šoli.

Rezultati kažejo, da je v redni

čim bolje se bomo poznali

Zavod za usposabljanje Janez Levec v Ljubljani

Nova šola s prilagojenim programom

Novo, svetlo poslopje sredi urejene okolice, funkcionalni in estetski prostori z vsem pripadajočim, kratka — skoraj idealne možnosti za učenje in delo, to so glavne odlike iz prvega samopri-spevka financirane in nedavno tega odprte nove šole s prilagojenim programom, v Ljubljani. Šola leži v občini Bežigrad, v krajevni skupnosti Savsko naselje, ob Dečkovi cesti, in sodi v sklop Zavoda za usposabljanje Janez Levec. Od izglasovanja samopri-spevka (21. 11. 1971) je minilo sedem let, od začetka gradnje (16. 5. 1977) pa komaj poldruge leto in — nova šola je tu! Že od 25. septembra je v njej pouk, 24. novembra, neposredno pred praznikom republike, pa so jo svečano odprli.

industriji ali delavnicah pod posebnimi pogoji. Seveda se kaže v njihovih izdelkih strokovno in vztrajno prizadevanje pedagogov Zavoda za usposabljanje Janez Levec, pa čeprav si ti pedagogi delavci že po tradiciji ne laste kakšnih posebnih zaslug za uspehe, ki so v resnici plod njihovega prizadevnega dela.

Iz otvoritvenega govora ravnatelja Zavoda Janez Levec Zdravka Jerasa smo lahko povzeli tudi glavne podatke o nastajanju in sedanjem obsegu in funkciji šole, druge pa iz glasila, ki je izšlo posebej ob tej priložnosti. Šola s prilagojenim programom na Dečkovi cesti ima v svojih dvajsetih učilnicah in na 3650 kvadratnih metrih prostora za približno 180 učencev, s kate-

veliko recitacij, prizorčka in tudi telovadno točko.

Zvečer je bila proslava za odrasle. Dramska skupina Prosvetnega društva Vitanje je skupno s šolsko mladino pripravilo pester kulturni program in hkrati presenečenje. V domači zasedbi vlog je izvedla Klopčičeva enodejanka MATI. Enodejanka je bila napisana 26.—27. septembra 1943 ter prvič uprizorjena ob sklepu Zbora slovenskih ljudskih odposlancev v Kočevju 4. oktobra 1943 ob treh zjutraj. Takrat jo je režiral Ivan Jerman, posamezne vloge pa so odigrali člani Slovenskega narodnega gledališča, ki so bili takrat v partizanih.

Občinska izobraževalna skupnost Ljubljana Moste-Polje Pospešena gradnja osnovnih šol

Sklep, da ne bi smeli graditi novih stanovanjskih naselij brez objektov družbenega standarda, ki so ga sprejele skupščine vseh ljubljanskih občin, so med prvimi uresničili v občini Moste-Polje.

V naselju Fužine, ki ga bodo začeli graditi spomladi (imelo bo nad 3800 stanovanj), bodo hkrati postavili vrtec, šolo, trgovino in stanovanja.

Pet občinskih izobraževalnih skupnosti in mestna izobraževalna skupnost so za to, da so lahko najele posojila za gradnjo fužinske osnovne šole (18 učilnic, telovadnica, kuhinja, zaklonišče), zbrale okrog 15 milijonov din, s katerimi bodo dobile potrebne 45 milijonov din. Poudariti je treba, da je gradnja te šole dodatna naložba v osnovnošolski prostor v moščanski občini in da je bila predvidena šele za naslednje srednjeročno obdobje.

Z denarjem, zbranim s prvim in drugim ljubljanskim samopri-spevkom — k temu se bo pridružilo še nekaj izjemno odobrenih sredstev družbenopolitičnih skupnosti — bodo tudi učencem v moščanski občini uredili primerne prostore za vzgojo in izobraževanje. V Jaršah so že dobili dodatne štiri učilnice in zaklonišče, sedaj pa se pospešeno pripravljajo na gradnjo šole in

V Vitanju je igro režirala Julka Golob, upokojena slavistka tukajšnje šole, ki pa zelo prizadevno sodeluje v kulturno-prosvetnem društvu. Uprizoritev je bila zelo uspešna, saj so jo gledalci, ki so zasedli dvorano do zadnjega kotička, nagradili z dolgotrajnim ploskanjem.

Učenci osnovne šole so tudi zvečer nastopili s recitacijami in telovadno točko, moški pevski zbor Prosvetnega društva Vitanje pa je lepo zapel nekaj pesmi, ki jih je pripravil posebej za to priložnost.

Občinstvo je z zanimanjem sledilo sporedu. To pove, da so naši krajanje željni takih prireditvev.

FRANJO MAROŠEK

Ob javni razpravi o dopolnitvah za leti 1979-80

Težave z obrtniki

Med samoupravnimi interesnimi skupnostmi po slovenskih občinah, ki so letos pravočasno pripravile dopolnila k samoupravnim sporazumom o temeljnih plana družbenih dejavnosti za leti 1979-80, so tudi samoupravne interesne skupnosti v ljubljanski občini Moste-Polje.

»V moščanski občini,« je povedal v pogovoru podpredsednik izvršnega sveta in vodja službe za družbene dejavnosti Janez Lah, »smo poslali osnutek dopolnil vsem organizacijam združenega dela. Pred sejo skupščin interesnih skupnosti, ki so obravnavale osnutek, smo pripravili posvete s predsedniki delegacij v temeljnih organizacijah združenega dela. Po seji skupščin, na katerih so osnutek izoblikovali v predloge in jih dali v javno razpravo, pa smo pripravili še posvet s predsedniki delavskih svetov in osnovnih organizacij sindikata.

Menimo, da bo javna razprava končana pravočasno, da bo večina organizacij poslala sklepe o sprejemu dopolnil. Žal bo tudi letos verjetno med njimi nekaj temeljnih organizacij, ki ne bodo

poslale sklepa in z njim sporočile, ali so dopolnila sprejele ali zavrnile. Zaradi njih in obrtnikov (teh je okrog 558) pa bomo tudi za tokrat verjetno prisiljeni sprejeti odlok. Lani, na primer, kljub posredovanju združenja obrtnikov nismo prejeli niti ene njihove izjave o obrtnikov. Najbrž tudi letos ne bo bistveno bolje.

Na skupščinah samoupravnih interesnih skupnosti, ki bodo od 20. do 25. decembra, bomo cenili javno razpravo, sprejeli sklep o veljavnosti dopolnil in predlagali ustrezen odlok. To smo morali storiti za leto 1978 zaradi devetih TOZD, ki niso poslale sklepa in obrtnikov.

O tem pa bomo poročali tudi na občinski skupščini (28. 12.), ki bo, če bo potrebno, sprejela ustrezne ukrepe.

S. J.

Brezovci

Olepšana podružnica

Letošnje julijsko neurje ni prizaneslo podružnici osnovni šoli Brezovci. Vihar je močno poškodoval streho in pročelje. Matična osnovna šola Puconci je s pomočjo solidarnostnih sredstev preuredila zgradbo. V šolske prostore so napeljali tudi vodo, kar je še posebno velika pridobitev za šolsko kuhinjo. Kljub temu, da je na šoli sorazmerno malo učencev, tudi ti uspešno sodelujejo v raznih interesnih dejavnostih.

Puconci

Veliko pozornost zunajšolskim dejavnostim

Osnovna šola Puconci je že več let znana po pestri in razvejani zunajšolski dejavnosti. Kljub temu, da dela šola v skrajno neprimernih prostorih in v dveh izmenah, najdemo učitelji in učenci čas tudi za razne krožke in druge oblike obšolskega dela. Največ učencev se je odločilo za sodelovanje v šolskem športnem društvu ter v krožku za pletilstvo in vezenje. Dejavnosti bodo tudi mladi lutkarji, ki so v preteklih letih dosegli lepe uspehe — tudi v občinskem merilu.

J. K.

Popravek

V prispevku o Občinski izobraževalni skupnosti Ormož, objavljenem v letošnji 19. številki Prosvetnega delavca (na 4. strani) se nam je zgodila neljubna pomanjkljivost. Nanjo nas je opozoril bralec Jernej Pirnat iz Ljubljane. Podatki v drugem odstavku tega prispevka veljajo za občino Ormož, podatki v tretjem odstavku pa za občino Celje, ker je pisec članka želel primerjati ti dve občini. Odstavka se pravilno glasi takole:

Na 212 kvadratnih kilometrov ormoške občine živi okrog 18 tisoč prebivalcev. Po podatkih iz leta 1976 je bilo v družbenem sektorju zaposlenih 2658 občanov. Narodni dohodek je 260,9 dolarja (4700 din) na prebivalca.

V celjski občini, ki je za 17 kvadratnih kilometrov večja od ormoške, živi nad 58 tisoč prebivalcev; nad 35 tisoč jih združuje delo v družbenem sektorju, narodni dohodek pa je 3458,8 dolarja (65000 din) na prebivalca. Za napako se opravičujemo.

Likovna oprema nove šole s prilagojenim programom v Ljubljani — osnutek zanjo so izdelali učenci.

Slavna otvoritev zasluži, da se ob njej za hip pomudimo. Odprtje nove šole, pa še s prilagojenim programom, je že samo po sebi velik dogodek in v tem primeru še plod solidarnosti ljubljanskih občanov. Temu primerna je bila tudi udeležba častnih gostov, med katerimi je bila tudi Lidija Šentjarc, članica sveta federacije. Poleg predstavnikov družbenega in prosvetnega življenja so se slovesnosti udeležili delegati iz delovnih organizacij, kjer se učenci po končanem šolanju v tem zavodu največ zaposlujejo. Povabili pa so tudi vse nekdane in danes že upokojene sodelavce šole in zavoda.

Program so izvajali učenci sami. Stevilen zbor je skoraj brez napake odpel bogat in pester program, vmes pa so se vrstile dramatisirane recitacije in druge skupinske ali solistične točke. Nato so si udeleženci ogledali šolo in še posebej v ta namen pripravljeno razstavo. Učenci šole s prilagojenim programom, gojenci internata ter mladostniki z oddelkov za delovno usposabljanje v Jaršah so na tej razstavi prikazali veliko večino in visoko stopnjo usposobljenosti za dela v

rimi dela 40-članski kolektiv. Gradnja je stala nekaj nad 30 milijonov, arhitektka nove šole je inž. Olga Rusanov, gradbeni dela pa je opravil Graditelj Kamnik.

Podpredsednik ljubljanske mestne skupščine Niko Lukež je predal kolektivu ključke nove šole. Pouk že poteka, učenci se večinoma vozijo iz širšega območja mesta, deloma s posebnim avtobusom in kombijem, deloma z avtobusi mestnega prometa. Trenutno obiskuje novo šolo 175 laže duševno prizadetih otrok, v drugih poslopih zavoda Janez Levec pa se šola še 225 učencev te razvrstitve. Oddelke za delovno usposabljanje, kjer se usposabljaajo srednje in teže duševno prizadeti, obiskuje 141 otrok in mladostnikov. Za vse skrbi 156-članski kolektiv, v katerem je kar 111 pedagogov. Zavod Janez Levec je v republiškem in tudi zveznem merilu zgledna ustanova svoje vrste, saj modernizira svoje delo in izboljšuje svoje dosežke, tako da velja za vzorčno ustanovo. Z novim objektom bo svojo vlogo še bolj dosledno uveljavljal.

SANDI SITAR

Vitanje

Svečana proslava obletnice rojstva republike

V Vitanju vsako leto skrbno pripravijo proslavo obletnice rojstva naše republike. Letošnje praznovanje pa je bilo nekaj posebnega. Proslavili so ga še bolj slovesno kot ponavadi, saj so praznovali jubilejno — 35. obletnico II. zasedanja AVNOJ.

Proslavljali so v torek, 28. novembra 1978. Dopoldne so se zbrali vsi šolarji v kulturnem domu. V navzočnosti mnogih staršev, predstavnikov javnosti in prosvetnih delavcev so najprej prisostvovali svečanemu spre-

jemu cicibanov v pionirsko organizacijo. Za osemindeset cicibanov je to bil resen trenutek, saj so postali pionirji Pionirskega odreda slavne XIV. divizije. V organizaciji bodo spoznavali mnogo pionirskih vrednot, seznanjali se bodo z zgodovino organizacije in naše domovine.

Po sprejemu so vsi prisluhnili akademiji, ki so jo pripravili učenci za praznik republike. Izkazali so se predvsem učenci razredne stopnje, ki so pripravili

V škofjelški občini ima dvoizmenski pouk le osnovna šola Peter Kavčič Škofja Loka. Ker pa je v občinskem središču, je zelo zasedena tudi popoldan in zvečer. Zato učenci vse teže najdejo prostor in čas za prostovoljne dejavnosti, ki so bile še pred nedavnim zelo razvite. Nič bolje se ne godi tudi članom likovnega krožka.

tem bolje bomo delali

Sistemizacija delovnih nalog — pot k delitvi po delu

Kadrologija — pomembna mlada veda

Sistemiziranje delovnih nalog pomeni za vsako delovno organizacijo v bistvu evidentiranje določenih del, opravil po nekaterih pravilih. V načrtovanem časovnem obdobju (šolsko leto) se pojavljajo natančno določena dela (ki jih moramo opraviti, če hočemo doseči cilj). Najprej je treba ugotoviti, koliko primerno usposobljenih delavcev potrebujemo za ta dela. Zato je nujno, da pri vsaki delovni nalogi opredelimo potreben čas in strokovno usposobljenost (izobrazbo, funkcionalno znanje in delovne izkušnje) ali z delom pridobljene delovne zmoglosti. Če ravnamo tako, ugotovimo na eni strani potrebne naloge z vsemi opisanimi zahtevami, na drugi pa upoštevamo strokovnost in število delavcev — nosilcev in izvrševalcev nalog in opravil. Ko nam je vse to znano, razporedimo delovne naloge tistim, ki so zanje usposobljeni, pri tem moramo upoštevati primerno obremenitev glede na 42-urni delovni teden (količino dela). Če s tako delitvijo delovnih nalog dosežemo vsaj sorazmerno objektivno obremenitev delavcev glede na potreben čas, smo napravili prvi in zelo velik korak k uresničevanju načela delitve po delu.

V prejšnjem odstavku sem omenil strokovno usposobljenost ali z delom pridobljene delovne zmoglosti. To je za naše pojmovanje pomembna novost, ki pa jo jasno opredeljuje zakon o združenem delu in zakon o delovnih razmerjih.

ODLIKOVANJE DELOVNIH NALOG

Delovne naloge so razmeroma trajne dejavnosti delavcev, ki zaokrožajo po zahtevnosti sorodna ali podobna opravila določenega delovnega procesa ne glede na čas trajanja v vsebinsko celoto. Imajo svoj cilj in vsebino ter jih je mogoče programirati, izvajati, spremljati in vrednotiti. Oblikovanje delovnih nalog je izredno pomembno za uspešno delo in doseganje postavljenih ciljev. Kakorkoli že: preprosto preimenovanje delovnih mest v delovne naloge ne pride v poštev. Marsikdaj se zgodi, da je po analizi delovnega procesa nekdanje delovno mesto tudi delovna naloga. Vendar to ne sme biti pravilo, temveč le izjema. Oblikovanje delovnih nalog je odvisno predvsem od stopnje in razvejanosti organizacije izobraževalnega procesa in delitve dela v njem. Za boljše razumevanje si oglejmo zgled iz naše vsakdanje prakse, organizacijo pouka in s tem delitev dela v vzgojnoizobraževalnem procesu.

— Razredni pouk od 1.—4. razreda osnovne šole; delovna naloga je lahko kar poučevanje na razredni stopnji ali v posameznem razredu. V tem primeru poučuje učitelj vse predmete, ki jih narekuje predmetnik. Tako so ti predmeti lahko določena opravila, zaobsežena v tej nalogi. Med ta opravila sodijo še vse spremljajoče dejavnosti, kot so priprave za pouk, preverjanje znanja in podobno; to je temeljni pogoj za opravljanje celotne naloge. To pomeni, da opravilo ni vedno najmanjša »enota« v sestavi naloge. Pojavljajo se tudi dejavnosti kot nižja kategorija opravil. Tako opredelitev pa prav gotovo zadošča za vsakdanje operativno delo in bi bilo nadaljnje razčlenjevanje v ta namen povsem odveč in v škodo razumevanja.

— Predmetni pouk se pojavlja v sedanjem šolskem sistemu v različicah od 5. do 8. razreda osnovnih šol in naprej v srednjih šolah. Enaka ali podobna organiziranost ali delitev dela bo tudi v prihodnjem sistemu usmerjenega izobraževanja. Na tej stopnji organizacije pa je delovna naloga tisto, kar je bilo na razredni stopnji le opravilo. Tako so na tej stopnji organiziranosti samostojne delovne naloge poučevanje matematike, fizike, telesne vzgoje in podobno. Videti je, da bo treba vsak »predmet« opredeliti kot samostojno delovno nalogo. Opravila v okviru teh nalog pa so priprave na pouk, preverjanje znanja in podobno. V to kategorijo spadata tudi tehnični pouk v osnovnih šolah in praktični pouk na srednjih šolah.

— Druge dejavnosti, ki se pojavljajo v vzgojnoizobraževalnih delovnih organizacijah in so pogoj za to, da dosežemo te organizacije predvidene cilje, so naloge administrativno-tehnične in ekonomske narave. V tem pri-

meru se moramo odločiti za natančno opredelitev delovne naloge, njeno širino in obseg. Obseg in širina posamezne delovne naloge bosta odvisna predvsem od velikosti delovne organizacije in delitve dela v njej. Tako je v veliki vzgojnoizobraževalni delovni organizaciji strojepisje lahko »samostojna« delovna naloga, v manjši pa bo le eno izmed opravil, saj bo imela naloga še več podobnih sestavin. Med te »druge dejavnosti« štejemo lahko tudi razne dopolnilne dejavnosti, ki jih opravljajo učenci v šoli poleg pouka. Delo učiteljev v zvezi s tem delom moramo opredeliti kot samostojne naloge. K tem spadajo tudi zunanjske dejavnosti, ki dopolnjujejo izobraževalni program.

OPREDELITEV ZAHTEV-NOSTI

Ob vseh teh trditvah o oblikovanju delovnih nalog bo bralec pomislil, zakaj ne zadošča že znana delitev delovnih nalog na poučevanje na razredni in predmetni stopnji. Odgovor je kratek. Že opredelitev delovne

naloge pove, da lahko združimo le opravila, ki so si sorodna po zahtevnosti. Brez posebnega analitičnega proučevanja lahko ugotovimo, da vse naloge ne ustrezajo temu merilu. Za boljše razumevanje si oglejmo, s čim opredeljujemo zahtevnost delovnih nalog.

1. Sestavljenost:
 - strokovnost (izobrazba, posebna znanja, delovne izkušnje)
 - odgovornost
 - psihofizične zahteve — napori.

2. Pogoji dela

Menim, da je nesporno, da so si pedagoške naloge ali opravila po sestavljenosti zelo sorodna. Očitno pa so glede na razmere, v katerih jih delavci opravljajo, zelo različna. Delovne razmere se razlikujejo ne le med posameznimi delovnimi organizacijami, temveč tudi znotraj njih. Posebno različne so pri nalogah na predmetni stopnji, seveda če obravnavamo naloge tako, kot je predlagano v tem sestavku.

Sele potem, ko smo delovne naloge natančno opredelili in opisali, jih lahko začnemo vrednotiti. V ta namen pa moramo primerno prilagoditi metodo, ki mora biti za vso delovno organizacijo enotna.

Le predlagani način reševanja problematike delitve sredstev za osebne dohodke delavcev vzgoje in izobraževanja vodi k uresničevanju načela delitve po delu in rešitvi žgočeva vprašanja o zahtevnosti in vrednosti učiteljevega dela na razredni in predmetni stopnji pouka.

Dejali smo, da predstavlja sistemizacija delovnih nalog prvi, ne pa edini korak k delitvi po delu. Omeniti moramo še svobodno menjavo dela in ugotavljanje uspešnosti opravljanja delovnih nalog ali bolje — kakovosti neposrednega pedagoškega dela. O tem pa prihodnjič. JANEZ ZENI

Nenehne spremembe na vseh področjih družbenega razvoja povzročajo najrazličnejša protislovja tudi v odnosih med ljudmi in v človekovem odnosu do okolja. Prav to zahteva tudi hitrejši razvoj takih znanosti, kakor so sociologija, psihologija in podobne; te naj bi pomagale odkrivati vzroke, ugotoviti resnične razmere in obvladovati človeške stiske, posebno v medsebojnih odnosih, ko lahko le z dobrim sodelovanjem opravljamo vedno bolj zahtevne delovne naloge. V samoupravni socialistični družbi je to še posebno koristno, zato je vloga kadrologije, ki se ukvarja z vprašanji ljudi in njihove organiziranosti v delu in življenju, zelo pomembna.

Kadrologija se je začela razvijati šele v industrijski družbi, sedanjí pomen pa je dobila po drugi svetovni vojni, ko je začelo primanjkovati ljudi za delo, zlasti v razvitih deželah. Vprašanje organiziranosti kadrov pa je odvisno od različnih dejavnikov, zato mora tudi kadrologija upoštevati posebnosti vsake dežele.

Beseda »kader« se dandanes sicer pogosto uporablja, vendar se marsikdaj ne pojmuje natančno. V praksi povezujejo ta pojem največkrat z različnimi prednostmi, ki jih imajo te ali druge skupine delavcev. Tovariš Edvard Kardelj jasno opredeljuje delavca, ko pravi: »Pod pojmom delavec razumem vse ljudi, tiste, ki delajo fizično ali umsko, bodisi v materialni proizvodnji ali v drugih družbenih dejavnostih, bodisi na najmanj kvalificiranem ali najbolj odgovornem mestu — ki delajo s sredstvi za proizvodnjo v družbeni lastnini.« Tako pojmovanje je potrebno ne le zaradi razvoja tehnologije in tehnike, ki zahteva tudi od fizičnega delavca vedno več znanja in zato tudi nenehno izpopolnjevanje in izobraževanje, temveč tudi zaradi tesne medsebojne odvisno-

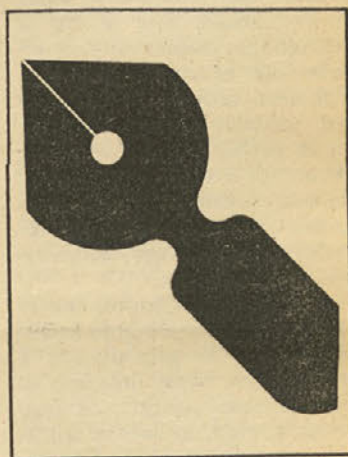
sti med različnimi vrstami dela. Delo ne more biti uspešno, če ni prej dobro pripravljeno, če pripravi ne sledi delo, ki privede h končnemu dosežku. Šele če nam je to jasno, se lahko dokopljemo do pojma »kader«. Beseda »kadri« pomeni skupen naziv za pripadnike delovne skupnosti, ki opravljajo družbeno priznано delo na področju materialne proizvodnje in drugih dejavnosti, ne glede na njihovo kvalifikacijo. V marksističnem pomenu je edino sprejemljivo, da pojmuje vse delovne ljudi kot celoto vseh kadrovskih zmogljivosti. Pri tem se razlikujejo le kadri, ki delajo in ustvarjajo, in kadri, ki se šele pripravljajo za delo. Tako pojmovanje ustreza samoupravni družbi, kjer se morajo vsi delovni ljudje nenehno učiti, si izmenjavati izkušnje in spoznanja, misliti, odločati in ustvarjati. Le ob taki opredelitvi lahko dojamemo, da so kadri najvažnejši deli proizvodnih sil, miselni, ustvarjalni, odločilni dejavniki. V tem pomenu dobi tudi vzgoja svojo temeljno težo in odgovorno mesto v združenem delu, ne le za tehnološki del materialne proizvodnje, temveč za razvoj samoupravnih odnosov, bistvenega dejavnika nadaljnjega družbenega razvoja.

Za sodobni razvoj je značilno povezovanje najrazličnejših znanosti, pa tudi to, da se pri opravljanju delovnih nalog vedno bolj srečujejo, povezujejo in spreminjajo sodelavci, ne le nosamezniki, temveč najrazličnejše organizacije združenega dela. To velja tudi za vzgojnoizobraževalne organizacije, ki bodo le v živahnem medsebojnem sodelovanju kos zahtevnim izobraževalnim nalogam (npr. centri usmerjenega izobraževanja).

Kadrologija je samostojna veda, ker nobena druga znanost, čeprav jih je veliko, ki delno se-

gajo na to področje, ne zmore celostno zajeti sodobne kadrovske problematike. Ob tem se v posebni luči prepletajo pravna, ekonomska, organizacijska, andrargoška, psihološka, sociološka, politična in druga vprašanja. Vemo, da pedagoška spoznanja, povezana s kadrološkimi, lahko prispevajo k dobri politiki izobraževanja, da bo le-ta v resnici odsev interesov in potreb združenega dela. To je pomembno tudi za preobrazbo vzgajanja in izobraževanja v usmerjeno izobraževanje, kajti le tako lahko pričakujemo višjo raven kadrovskih zmogljivosti in boljšo organiziranost dela in življenja v temeljnih organizacijah združenega dela. Temeljni smoter kadrovske politike v samoupravljanju je doseči čim večjo storilnost dela in ustvariti čim boljše možnosti za vsestranski razvoj vseh delovnih ljudi. Te možnosti pa je treba nenehno poudarjati in jih razvijati.

Ne smemo se slepiti: kadrovske službe so pri nas še marsikje šibko razvite, mnoge delovne organizacije niti ne poznajo njihovega pravega pomena. To področje se ne razvija dovolj naglo, ker mnogi ne uvidijo pomena tega dela in ravna jo tehnokratsko. V delovnih organizacijah ni dovolj kadrovskih strokovnjakov, pri reševanju ka-

drovskih vprašanj pa ne uporabljajo ustreznih metod in oblik dela. To področje pogosto zaostaja tudi zaradi gospodarskih težav in premalo razvite samouprave v nekaterih delovnih organizacijah. Vse prepočasno spoznavamo, da je dobra kadrovska služba potrebna za boljše proizvodnjo in družbeno življenje. Brez tega ne bo mogoče uresničiti razvojnih ciljev, kakor bi jih radi skladno z družbenimi potrebami in razvojno stopnjo proizvodnih sil. Jasno je, da bolnika najbolj zdravi zdravnik, kmetijstvo ureja agronom, vzgaja dobro usposobljen vzgojitelj itn. Žal pa še vedno nismo spoznali, da so tudi za urejanje kadrovskih zadev potrebni ustrezni strokovnjaki. Zmotno je misliti, da lahko kadrovske zadeve rešuje vsakdo, največkrat morda pravnik. Velikokrat gre za probleme, ki jih ni mogoče obravnavati samo s pravnega vidika, temveč jih je treba obdelati celostno. Slabo razvita kadrovska politika pa pogosto poraja človeku odtujene oblike birokratizma, tehnokratizma in menežerstva, ki še povečujejo človekove težave.

Sodobno razvita kadrovska služba zagotavlja ustrezno razporeditev zaposlenih skladno z delom v organizaciji združenega dela in uresničitev katorkoročno in dolgoročno začrtanega razvoja delovne organizacije. Pri tem skuša uveljaviti pomembno načelo: pravega človeka za pravo delo. To pa pomeni, da socialno in ekonomsko vrnemo zaposlenih in zadovoljstvo delavcev pri delu in tudi pri delitvi osebnih dohodkov. Posledično torej treba za dobro vzgojo kadrovskih strokovnjakov, ker je to resnično v prid združenemu delu. Kaj to pomeni, pa bi morali vedeti vsi, saj zahtevajo kadrovske problemi najbolj pretehtane rešitve. FRANC KNAFELC

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

Delovne naloge in dopust

VPRAŠANJE:

Ste na porodniškem dopustu, ta vam pa bo potekel v začetku naslednjega polletja. Ker domnevate, da vas na »delo v razredu«, ki ste ga opravljali pred nastopom dopusta in za katerega ste si pridobili ustrezno strokovno izobrazbo, več ne bodo razporedili — razporedili vas bodo na delo v oddelku podaljšane bivanja, s čemer pa se ne boste strinjali — sprašujete, ali vas lahko na navedeni način razporedijo tudi proti vaši volji. B. N. iz K.

ODGOVOR:

Vsekakor: Spada med vaše pravice, da po porodniškem dopustu nadaljujete z opravljanjem tistih del in nalog, ki ste jih opravljali pred nastopom dopusta, in tam, kjer ste jih opravljali.

Odgovor na vaše vprašanje pa bi bilo treba poiskati predvsem v ustreznem samoupravnem aktu vaše vzgojno-izobraževalne organizacije, ki ureja delovna razmerja. Ta bi namreč moral določati za opravljanje posameznih del in nalog ustrezne pogoje, kot so npr. strokovna izobrazba in delovne sposobnosti. Če bo ta določal opravljanje dela v razredu in za opravljanje dela v oddelku podaljšane bivanja iste pogoje, vas bo možno razporediti na delo v oddelku podaljšane bivanja tudi proti vaši volji; če bo pa določal kot pogoj za delo v oddelku strokovno izobrazbo, ki bo nižja od vaše, razporeditev proti vaši volji ne bo možna.

Topli obrok tudi ob polovičnem delovnem času

VPRAŠANJE: Učiteljica dela zaradi poklicnega obolenja le polovični delovni čas. Ali ji pripada topli obrok ali ustrezno nadomestilo?

ODGOVOR:

Delavec, ki opravlja delo ali naloge krajši delovni čas, ima obveznosti in odgovornosti delavca, ki dela poln delovni čas in uveljavlja svoje pravice iz dela v obsegu, ki je odvisen od trajanja delovnega časa. Delovni invalidi in druge invalidne osebe uživajo posebno varstvo.

Glede na to, da je topli obrok oblika zagotavljanja varstva delavcev pri delu (in prav gotovo še posebej invalidnega delavca) je normalno, da pripada delavcu, ki dela krajši delovni čas, topli obrok ali ustrezno nadomestilo.

Strokovni izpit — pogoj za opravljanje del in nalog

VPRAŠANJE:

Po samoupravnem sporazumu o osnovah in merilih za razporedjanje dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke osnovne šole v D. dobivajo delavci del osebne dohodka tudi zaradi opravljenega strokovnega izpita, ki se šteje kot dodatno funkcionalno znanje. Za delavce, ki opravljajo svetovalna dela, strokovni izpit ni predpisan, zato tega dela

osebnega dohodka ne prejema. Ali je tak način določanja osebne dohodka pravičen in v skladu z zakonom o združenem delu, ki določa, da se delavčevi osebni dohodki ugotavljajo glede na to, koliko je delavec prispeval k delu.

ODGOVOR:

Po 126. členu zakona o združenem delu se delavčev osebni dohodek določa glede na rezultate njegovega dela in njegov osebni prispevek. V zakonu o delovnih razmerjih je zapisano, da morajo delavci v samoupravnem splošnem aktu določiti razvid del oziroma nalog in v njem opisati zahteve, pomembne za opravljanje teh del. Za določena dela oziroma naloge je treba določiti posebne zahteve z zakonom. Te posebne zahteve so za delo oziroma naloge učiteljev in vzgojiteljev določene v zakonu o osnovnem šolstvu in v zakonu o srednjem šolstvu. Ob zakona določa, da mora učitelj oziroma vzgojitelj, ki opravlja vzgojnoizobraževalno delo, opraviti strokovni izpit.

Opravljeni strokovni izpit je poseben pogoj, da delavec lahko opravlja dela in naloge v vzgojnoizobraževalnem procesu, ne pa osnova in merilo za delitev osebnih dohodkov.

Letni dopust vzgojiteljev

VPRAŠANJE:

Prosvetni pravilnik izrabljajo letni dopust praviloma med letnimi počitnicami, ko jih lahko pokličejo tudi na seminarje. Do sedaj je imel marsikdo daljši letni dopust, kot ga ima sedaj, ko

zakon o združenem delu izenčuje vse delavce glede pravic, obveznosti in odgovornosti. Do uveljavitve zakona o združenem delu so imeli naši vzgojitelji jutranje in nedeljsko dežurstvo plačano kot nadurno delo. Sedaj pa to delo ni plačano, zato te ure, kolikor jih opravijo v vsem letu, seštejemo in za prav toliko časa podaljšamo možni letni dopust. Med jutranjim dežurstvom in začetkom rednega delovnega časa preteče več kot dve uri prekinitve.

Ali je tako seštevanje ur za »podaljšan dopust« pravilno. Ali so vzgojitelji upravičeni do nadomestila za deljen delovni čas?

ODGOVOR:

Zakon o združenem delu rešuje določa, da so glede pravic, obveznosti in odgovornosti vsi delavci izenačeni. Zakon o delovnih razmerjih določa, da traja letni dopust največ 30 delovnih dni v posameznem koledarskem letu. Letni dopust se lahko poveča še za do 5 delovnih dni delavcem, ki imajo najmanj 50 let starosti oziroma invalidom. Podaljšanje dopusta nad to mejo ni v skladu z zakonom.

Delo prek delovnega časa je samo izjemno dovoljeno. Če gre za delo v domu za učence, se lahko uporabi določba 82. člena zakona o delovnih razmerjih, ki dopušča delo v podaljšanem delovnem času, ko opravljanje delovnih nalog ni mogoče drugače zagotoviti. Takšno delo je poseben delovni pogoj in kot tak temelji za odmerjanje delavčevih pravic.

Sindikalna lista 78 predvideva nadomestilo za prekinitve polnega delovnega časa.

Četrto srečanje uredništev prosvetnih časnikov balkanskih dežel

Mozaik sodelovanja in prijateljstva

SR Makedonija je prisrčno sprejela udeležence srečanja

Srečanje novinarjev in urednikov prosvetnih časnikov balkanskih dežel so postala tradicionalna oblika mednarodnega povezovanja vseh, ki delajo pri časnikih s podobno tematiko, hkrati pa svojevrstno strokovno izpopolnjevanje. Na vsakem srečanju spoznajo udeleženci gostiteljevo deželo, tamkajšnji šolski sistem in aktualno prosvetno problematiko. Prvo tako srečanje je bilo leta 1973 v Bolgariji, drugo 1974 v Jugoslaviji, tretje 1976 v Romuniji, letošnje, ki je potekalo od 15. do 19. novembra, pa je spet priredila Jugoslavija, natančneje sekcija prosvetnih listov republik in pokrajin Jugoslavije, ki deluje že dalj časa pri svetu Zveze sindikatov Jugoslavije. Gostitelj letošnjega srečanja je bilo uredništvo makedonskega časnika Prosveten rabotnik, udeležilo pa se ga je okrog trideset urednikov, novinarjev in predstavnikov sindikata Jugoslavije, Bolgarije, Cipra in Romunije, kot gost pa tudi delegat iz Poljske. Srečanja so se udeležili tudi predstavniki sveta zveznega odbora Zveze sindikatov Jugoslavije za izobraževanje, vzgojo, znanost in kulturo, predstavniki makedonskega sindikata in drugih družbenopolitičnih organizacij ter kulturnih in znanstvenih ustanov te republike.

Tema letošnjega srečanja je bila Vloga vzgoje in izobraževanja v razvijanju sodelovanja med narodi in naloge prosvetnih listov. Glavni referat je pripravil predsednik sekcije Mišo Kitanski, glavni in odgovorni urednik Prosvetnega rabotnika, koreferate pa Ante Bežen (Školske novine, Zagreb), Vesna Šakota (Prosvetni list Sarajeva) in še predstavniki Bolgarije (Marija Siljanova) Cipra (Andreas Tsintis) in Romunije (Costin Stefanescu).

— Miroljubno sožitje je postalo za obstoj na svetu — je poudaril temeljno misel svojega referata Mišo Kitanski in dejal, da je izobraževanje za mir in medsebojno razumevanje in sodelovanje, ki temelji na načelih aktivnega miroljubnega sožitja tudi temeljni pogoj za razumevanje problemov vse svetovne skupnosti; le-to bi morali graditi na enakopravnosti, enakih možnostih za izobraževanje, na temelju mednarodnega razumevanja in sodelovanja.

Nato je Mišo Kitanski navedel številne oblike vzgoje in izobraževanja, ki pripomorejo k mednarodni vzgoji mladine in miroljubnemu sožitju ljudi vsega sveta. K mednarodnemu sporazumevanju pripomorejo tudi nova vsebina, spremenjeni učni načrti reformirane šole, pa tudi zunajšolske dejavnosti, ekskurzije, šolska glasila, izdajateljska dejavnost in dejavnost prostega časa. Poleg teh oblik dela, ki se porajajo v šolah in zunaj nje, pa so v Jugoslaviji razvite še druge oblike mednarodnega sodelovanja, ki jo povezujejo z drugimi deželami sveta; Jugoslavija sodeluje kot samoupravna in nevršena dežela na področju izobraževanja, znanosti in kulture s približno 120 deželami, s 70 je sklenila dogovore o izmenjavi študentov, ki študirajo podiplomsko, in drugih strokovnjakov. Jugoslovanske republike in pokrajine pripravijo vsako leto številna posvetovanja, npr. posvetovanje na temo Univerza danes, v Cavtatu mednarodno zborovanje Socializem in dežele v razvoju, pa tudi veliko kulturnih prireditev: Dubrovniške letne igre, Struške večere, Beograjske literarne pogovore idr. Jugoslavija sodeluje v organizaciji UNESCO, BIE ter v mnogih drugih mednarodnih organizacijah in ustanovah.

Pri vsej tej dejavnosti imajo pomembno vlogo tudi prosvetni listi, ki seznanjajo svoje bralce z najpomembnejšimi metodničnimi, pedagoškimi, družbenoekonomskimi in kulturnimi dogodki ter dejavnosti in posameznih šol. Prosvetni tisk naj razširja pozitivne izkušnje s področja vzgoje in izobraževanja ter usposablja šolo za mednarodno sodelovanje in spoznavanje z drugimi deželami in narodi. Postati mora torej most sodelovanja in prijateljstva med narodi na področju vzgoje in izobraževanja mladine, ki soustvarja sedanost in bo samostojno gradila prihodnost.

NEKATERE POSEBNOSTI IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA RADIA IN TELEVIZIJE TER MOŽNOSTI MEDNARODNEGA SODELOVANJA

Iz koreferata namestnika glavnega in odgovornega urednika Šolskih novih iz SR Hrvaške Anteja Bežna

Poleg knjige in novejšega filma, upodablja jo v šoli danes gotovo največ radio in televizijo. Zal pa teorija pedagogike teh dveh medijev še ne posveča dovolj pozornosti. Njen razvoj pa zavira tudi sorazmerno visoka cena prenosnih aparatov. Znano je, da imajo vsa glavna mesta naših republik in pokrajin bolj ali manj razvite radijske in televizijske programe in druge oblike, namenjene vzgoji in izoblikovanju v šoli in družbi. V Zagrebu je ta dejavnost najbolj razvita glede na obseg posebnih izobraževalnih programov, saj zavzemajo pri radiu Zagreb kar tri ure dnevno, ves tretji program pa je namenjen izobraževanju odraslih. Izobraževalni program zagrebške RTV predvaja vsak delovni dan poprečno okrog pet ur oddaj za osnovno in srednje izobraževanje ter izobraževanje odraslih. Prav za izobraževalne oddaje programa je prejel RTV Zagreb veliko najvišjih jugoslovanskih in svetovnih nagrad. Radio in televizija postajata vse bolj sestavina vsakdanjega življenja in s svojo vsebino bistveno vplivata na oblikovanje osebnosti mladega človeka, še posebno otroka-učenca. To pomeni, da je treba tudi radijske in televizijske oddaje uvesti v izobraževalne načrte, učence pa usposobiti, da bodo morali proučevati pri rednem pouku, znali kritično ocenjevati radijski in televizijski program. Radijsko in televizijsko umetnost bi raziskali njune stilistične značilnosti in posebnosti avdiovizualnega jezika, in oba medija radio in televizijo pa upoštevati kot izvor in sredstvo vzgoje in izobraževanja pri pedagoškem delu, didaktiki in metodiki.

Ustanovno in finančno pa sta radio in televizija za sedaj le del sistema obveščanja, ne pa tudi vzgojnoizobraževalnega sistema. Oddaje izobraževalnih programov sicer spremljajo učne načrte, obdelujejo posamezne teme, njihova uporaba pri pouku pa ni obvezna, čeprav je stimulirana. Težave so tudi glede časovne razporeditve oddaj, ki jih je zelo težko uskladiti s šolskim urnikom. Da bi se to vprašanje ugodno rešilo, je treba poudariti predlog: oddaje naj bi množično posneli na magnetofonske trakove (kar že veliko šol dela), šola pa naj bi si v ta namen nabavila magnetoskop, s katerim je možno presnemati in ohraniti tudi televizijske oddaje. Vse bolj zahtevna vloga radia in televizije zahteva globlje in stalno razčlenbo praktičnih metodičnih

možnosti teh dveh medijev. Treba bi bilo razviti radiotelevizijsko pedagogiko in RTV metode za posamezna vzgojnoizobraževalna področja in predmete.

Dobro bi bilo, da bi posamezne dežele izmenjale najboljše in najzanimivejše televizijske oddaje. Tako bi se drugi

PRISPEVEK UČITELJSKEGA DELA IZ SOFIJE K MEDNARODNI VZGOJI BOLGARSKE MLADINE

Iz koreferata glavne urednice Marije Siljanove

Na četrtem srečanju urednikov prosvetnih časnikov balkanskih dežel je glavna urednica

Radost Evrope, ki je vsako leto v Beogradu.

K mednarodni vzgoji, boju za mir, solidarnosti in sodelovanju je prispevala tudi manifestacija v počastitev 11. svetovnega mladinskega festivala v Havani, ko so po ulicah, vaseh in mestih priredili festivale prijateljstva in političnih pesmi ter dneve in

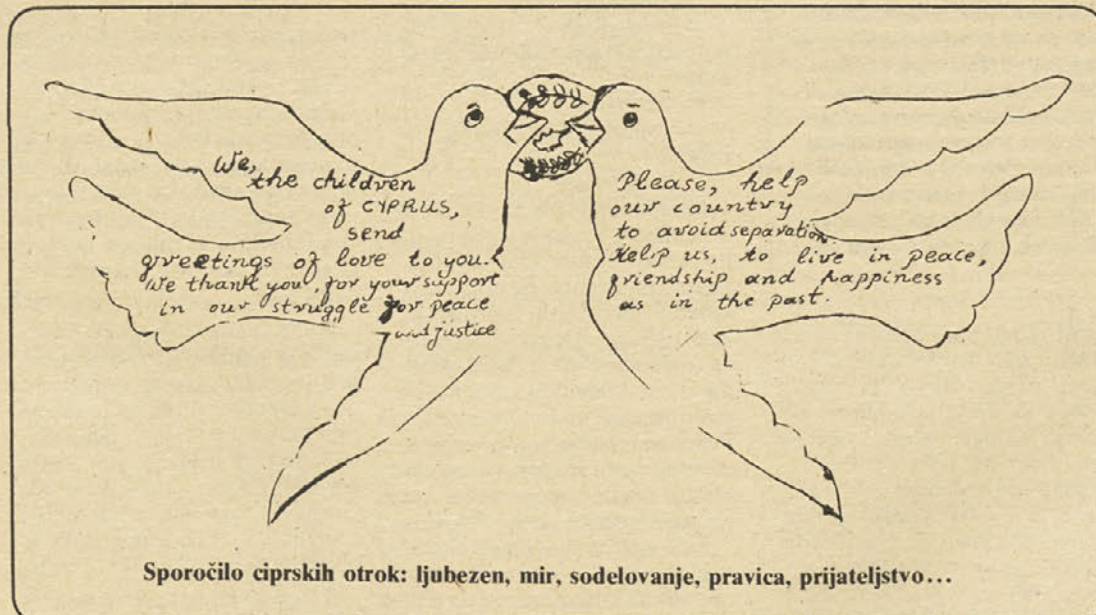
uspešno pri poklicnem usmerjanju učencev, zlasti v zadnjih dveh letih šolanja. Starši prav tako sodelujejo v organizacijskem odboru in komisiji, ki imajo svetovalno pravico v ministstvu. Pokazalo se je, da je tako povezava med starši in šolami izredno koristna. Razmisliti bi bilo treba o načinu sodelovanja med starši Cipra in drugih dežel. Tako sporazumevanje bi pomnilo hkrati tudi pravo vzgojo za mir in spoštovanje med narodi.

VZGOJA ZA MIR

Predstavniki Romunije, glavni urednik Tribune scoli iz Bukaresta Costin Stefanescu

je v svoji razpravi poudaril, da je temeljna usmeritev pri vzgoji mladine v Romuniji — vzgoja za mir, in prizadevanje, da se uresniči politika KP. V vzgoji poudarjajo socialistični humanizem — saj je jasno, da ne moreš biti spoštovan, če ne spoštuješ drugih. Urednik meni, da je problematika narodnostnih vprašanj, kot so jih rešili v Jugoslaviji, Bolgariji in Romuniji, lahko zgled vsemu svetu. To so načela, v katera verjamejo in jih tudi prenašajo na učitelje in učence. Iskreno se je zahvalil vsem uredništvom za zapise o Romuniji in se zavzel za nadaljnje sodelovanje, boljše izmenjavo člankov in obiskov med uredništvami balkanskih dežel.

Predstavniki Poljske Zbigniew Pavlovski, ki se je udeležil srečanja kot gost, je v svojih besedah orisal usmeritev poljske vzgoje za mir in spoštovanje med narodi ter sodelovanje glede na sistem in vero. V svoji razpravi je poudaril idejno vlogo številnih vzgojnih metod v smeri štarsko-šola-učitelj, vlogo mladinske organizacije in taborniške organizacije pri razporejanju med starši, tovarnami in učitelji, to je posebno pomembno pri izbiri poklica. Orisal je tudi

Sporočilo ciprskih otrok: ljubezen, mir, sodelovanje, pravica, prijateljstvo...

narodi lahko seznanili prek izvirnih televizijskih oddaj z zgodovino zemljepisom in z umetnostjo drugih narodov, posebno sosednih. To velja tudi za balkanske izkušnje posameznih sistemov bi dobila mednarodni pomen, za uredništvo radia in televizije pa bi to pomenilo nove spodbude za bolj kakovostno delo. Dežele bi si lahko menjale že pripravljene oddaje, pa tudi televizijske ekipe, bi lahko na tujem snemale za potrebe lastnih televizijskih hiš. Dobro bi bilo, da bi tudi naši časniki pisali o radiotelevizijskih dosežkih v drugih deželah.

VZGOJNOIZOBRAŽEVALNA VLOGA ŠOLSKIH EKSKURZIJ

Iz koreferata odgovorne urednice Prosvetnega lista iz Sarajeva Vesne Šakota

O tej temi je bilo pred dvema letoma prvo jugoslovansko posvetovanje v Dubrovniku. Povedati je treba, da tej pomembni problematiki ne posvečamo primerne pozornosti. V koreferatu je urednica poudarila novi vidik te problematike-šolske ekskurzije v tujino, ki ima veliko možnosti in široko razvojno pot.

Želja po novih spoznanjih postaja imperativ sodobnega, še posebno mladega človeka, zato ne smemo zanemariti vzgojne vloge šolskih ekskurzij, in njihovega vpliva na oblikovanje mlade osebnosti.

Ne glede na posebnosti in razlike posameznih družbenih sistemov, obstajajo tudi skupne točke. Gotovo je skupna lastnost vseh ekskurzij, ki se organizirajo v tujino, poglabljanje človeških odnosov, spoznavanje lepote in razvijanje občutka, da upoštevamo vrednote tudi zunaj meja svoje domovine. Razvit sistem šolskih ekskurzij, bodisi v lastni deželi ali v tujini prispeva k veliki, občečloveški ideji zblizevanja in spoznavanja narodov sveta, kar pomeni razumevanje, sporazumevanje, sodelovanje, medsebojno spoštovanje in dostojanstvo. To misel moramo prilagoditi prostoru, kjer živimo, razmeram dežel na Balkanu. Dobro bi bilo izmenjati izkušnje na tem področju, seveda z upoštevanjem vseh posebnosti in možnosti za sodelovanje.

Mlade moramo čim več in čim bolj organizirano voditi na potovanja v tujino, ne da bi se pri tem bali škodljivih vplivov. Ta potovanja ne bodo le bogatilo znanje in večala zadovoljstvo novih spoznanj, hkrati pa bodo razvijala tudi ljubezen in spoštovanje do lastne domovine.

Učiteljskega dela iz Sofije Marija Siljanova v koreferatu obravnavala temo Prispevek bolgarskega šolstva in prosvetnega časnika Učiteljsko delo k vzgoji mladega rodu v duhu internacionalizma, sodelovanja in prijateljstva med narodi. Podprla je temeljne teze glavnega referata in opozorila na značilne rubrike v časniku Učiteljsko delo, ki prispevajo k dejavnemu miroljubnemu sožitju.

Najprej je spregovorila o učnih načrtih posameznih predmetov. Pri tem je poudarila, da zajema učni načrt književnosti vrhunska dela svetovne književnosti, ob idejno-estetski razčlenbi teh del pa namenja pozornost mednarodni vzgoji in vzgoji prijateljstva in sodelovanja vseh narodov.

Drugi predmet, značilen za idejno-politično vzgojo učencev, je zgodovina. Po podatkih, ki jih je navedla Marija Siljanova, obravnava 75 % učnega gradiva zgodovino drugih narodov, 25 % pa bolgarsko zgodovino.

Izmed drugih predmetov, ki prispevajo k razvoju mednarodne vzgoje učencev, je urednica Učiteljskega dela navedla likovno in glasbeno vzgojo. Bolgarski otroci že v rani mladosti spoznavajo risbe otrok iz vsega sveta — Amerike, Anglije, Sovjetske zveze, Cipra, Jugoslavije... V ta namen uporabljajo vzgojiteljske albume z mednarodnih razstav otroških risb, ki so bile v Franciji, Italiji, na Japonskem, v Avstraliji, Jugoslaviji in drugod. Iz tega gradiva so izdelali tudi že veliko diapozitivov za bolgarske otroške vitce. Teme so posvečene prijateljstvu med otroci in narodi, življenju delavcev vsega sveta, boju za mir in sodelovanje. Bolgarski likovni pedagogi zelo dobro sodelujejo z Muzejem otroške ustvarjalnosti v Novem Sadu, s katerim izmenjujejo risbe, literaturo in izkušnje.

Pri glasbenem pouku se uče bolgarski otroci pesmi domačih in tujih avtorjev, obravnavajo pa tudi teme, posvečene mednarodni vzgoji, npr. Otroci in glasba po svetu, Pregled razvoja svetovne glasbene kulture idr.

Tudi obšolske dejavnosti v bolgarskih šolah veliko prispevajo k mednarodni vzgoji in sodelovanju z narodi bratskih socialističnih dežel in vseh narodov, ki se bojujejo za mir in napredek. V teh dejavnostih sodelujeta pionirska in mladinska organizacija. Središče tovrstne dejavnosti so klubi mednarodnega prijateljstva. Učenci organizirajo sestanke, proslave in prijateljska srečanja, prepevajo pesmi in prirejajo igre raznih narodov. Pionirji in mladina se dopisujejo z otroki iz drugih dežel, sodelujejo pa tudi na raznih mednarodnih otroških prireditvah. Ena takih prireditev je tudi

tedne solidarnosti.

Leto 1979 je proglašeno za mednarodno leto otroka. V tem letu bo posebno dejavna organizacija bolgarskih pionirjev Moje otroštvo.

Med posebno značilnimi rubrikami v Učiteljskem delu, ki se ukvarjajo z vzgojo mladine, je Marija Siljanova navedla tele: Iz dobrih izkušenj, Učiteljev poklici in državljanski dolg, Svet se ne konča v klopih, Lekcije iz humanizma, Posej zrno, da boš požel klas, Socialistični način življenja in morala, Novi način organizacije dela z mladino, Moralna vzgoja in sodobni svet idr. Poleg stalnih rubrik so v

— Objektivno obveščanje o razvoju sosednjih dežel, o njihovi kulturi in prosveti — to naj bo naš prispevek mozaiku sodelovanja, z njim bomo vzgradili naš kamenček prijateljstva. (Vasko Raičević)

zadnjem času uvedli tudi rubriko S strani bratskih prosvetnih časnikov.

Učiteljsko delo ureja tudi stran Panorama pri nas in v svetu, na kateri objavljajo gradivo o politiki, družbi, državi in morali, ki zadeva delo z mladino. Redno izhajajo tudi rubrike Izobraževanje v svetu, Iz vsega sveta, Pedagoška klasika itn.

Koreferat Marije Siljanove so poslušali udeleženci posvetovanja z velikim zanimanjem, posebno pozornost pa so zbudile bogate oblike dela in rubrike, ki prispevajo k humanistični in mednarodni vzgoji mladega rodu. B. K.

VLOGA DRUŽINE PRI VZGOJI MLADEGA RODU IN NJENA POVEZANOST S ŠOLO

Iz koreferata

predstavnika Cipra, urednika časopisa za prosvetne delavce iz otroškega lista Andreasa Tsintisa

Na Cipru so pred 15 leti ustanovili Zvezo združenja staršev. V začetku je zveza zbiral denar za izboljšanje materialnega položaja otrok in pomagala šolam pri materialni preskrbi. Danes imajo že v vsaki šoli združenje učiteljev, ki ga vodi upravni odbor ima svoje podkomisije; njihova naloga je sodelovati s šolo pri učnovzgojnem delu, kulturnih sporedih ob praznikih in pomagati pri materialni preskrbi. Starši in učitelji se vedno sestajajo ob govornih urah in razpravljajo o problemih svojih otrok. Matere prvošolcev še posebno veliko pomagajo učiteljem. Zveza staršev in učitelji izdajajo časopis Družina in šola, in vanj tudi pišejo. Sodelovanje med starši in šolo je še posebno

potek akcije za povezovanje obiske mladine v tujini. En izmed teh oblik sodelovanja so izmenjave obiskovalcev razredov učencev, ki prihajajo iz tujine, poljski učenci pa jim zato vrnejo obisk, druga oblika pa so razredi, kjer se učenci učijo jezika svojih prijateljev.

SKLEPNE MISLI

Če na kratko strnemo misli o predloge, ki jih izoblikovali razpravljavci v svojih živahni razpravi, dobimo približno takole skico: Slišali smo o številnih dobrih oblikah vzgoje, mladine in otrok drugih dežel. Kot kaže, imamo podobne metode, programe in oblike uresničevanja vzgojnih smotrov, pri tem pa je treba upoštevati možnosti posameznih dežel. Uredništva prosvetnih časnikov bodo poslej bolj sodelovala si izmenjati članke, se obveščala in pogostje obiskovali. V svojih glasilih bomo še nadalje bogatili rubrike, namenjene spoznavanju balkanskih in drugih dežel. Se glasno je sprejel predlog, naj bi se prihodnjega srečanja balkanskih dežel udeležilo tudi nekaj dopisnikov gostitelja, ki soustvarjajo prosvetno glasilo.

Prihodnjega srečanja naj bi se udeležili tudi predstavniki prosvetnih listov Albanije, Grčije in Turčije, in kot gosje predstavniki iz Madžarske in Italije.

Udeleženci srečanja balkanskih dežel so se dogovorili, da bo prihodnje, peto srečanje uredništev balkanskih dežel leta 1980 v Sofiji, v Bolgariji. To bo hkrati jubilejno leto 75-letnici bolgarskega časnika Učiteljsko delo. Glavna tema srečanja: Prispevek naših listov k razvoju vzgoje in izobraževanja glede na družbeno potrebo. Referat bo pripravila Bolgarija, drugi bodo sodelovali s koreferati.

Nadaljevanje na 7. strani

— Otroke moramo vzgajati tako, da upoštevajo in spoštujejo kulturo vsake dežele in vsakogar ne glede na barvo in vero. Učiti jih moramo, da obstaja tudi mnenje drugih. (Andreas Tsintis)

Doma in na tujem

Dve stoletji izobraževanja učiteljev v Somboru

Nosilci prosvete in kulture

Predsednik Tito je odlikoval Pedagoško akademijo Žarko Zrenjanin, nekdanje učiteljske v Somboru z redom bratstva in enotnosti z zlatim vencem

V Somboru je bila letošnjega oktobra osrednja proslava 200-letnice izobraževanja učiteljev v tem mestu. Ta jubilej so svečano praznovali s številnimi manifestacijami, ki so potekale vse leto, pokroviteljstvo nad proslavo pa je prevzel član predsedstva SFRJ in predsedstva Zveze komunistov Jugoslavije tovariš Edvard Kardelj.

Zadnje dejanje praznovanja tega najstarejšega učiteljskega na Balkanu je bilo veliko zborovanje prosvetnih delavcev. Ob tej priložnosti je pred tri tisoč povabljenih predsednik predsedstva SAP Vojvodine Radovan Vlajković, ki je izročil kolektivu Pedagoške akademije Žarko Zrenjanin, ki nadaljuje tradicijo učiteljskega, red bratstva in enotnosti z zlatim vencem. S tem visokim odlikovanjem je odlikoval somborsko šolo tovariš Tito za izjemne uspehe, dosežene v dveh stoletjih izobraževanja učiteljev v tem delu naše domovine.

Zborovanja prosvetnih delavcev v Somboru se je udeležilo okrog tri tisoč nekdanjih in sedanjih učiteljev učiteljskega — pedagoške akademije. Prišli so učitelji, kiso maturirali na tej šoli pred 20, 30, 50 pa tudi več leti. Mnogi izmed njih so že zdavnaj diplomirali tudi na fakultetah, veliko jih je že dolgo upokojenih, nekateri pa so sedaj privrati po maturi prišli v Sombor. To je bila priložnost za ponovna srečanja nekdanjih dijakov, za obujanje spominov in spoznavanje s sedanjo šolo. Nekdanji učenci so videli, v kakšnih razmerah se sedaj šolajo in delajo njihovi nasledniki. Ena izmed upokojenih učiteljic je dejala: — Vse to je lepo, prav zato pa mladi ne smejo pozabiti temeljnega vodila svojih predhodnikov: da morajo v vsakem trenutku bogatega življenja, ki jih čaka, v lep in težkih časih ostati ljudje, vredni spoštovanja.

Proslave, na kateri je dobila akademija to visoko priznanje, so se udeležili poleg številnih prosvetnih delavcev Vojvodine tudi vidni družbenopolitični delavci: dr. Tihomir Vlaškalić, Vilmoš Molnar, Milojko Drulović, Sreta Kovačević, Nikola Kmezić, Ismail Bajra, Dragutin Tešić, Isa Njegovan, Dušan Popović, Arsa Kovačević in drugi gostje. Na slo-

vesnost so prišli tudi predstavniki vseh republik in pokrajine Kosovo pa tudi delegati pobratenih mest Šibenika in Baj na Madžarskem.

Na proslavi je govoril predsednik predsedstva SAP Vojvodine Radovan Vlajković. V svojem govoru, namenjenem nekdanjim in sedanjim rodovom, je med drugim dejal, da pomenita dve stoletji obstoja in dela te po vsej Jugoslaviji pa tudi drugod znamenite prosvetne ustanove pomemben zgodovinski, kulturni in politični dogodek.

— Le-ta je toliko pomembnejši — je poudaril Radovan Vlajković — ker so številni rodovi naših prosvetnih delavcev izredno veliko prispevali k vzgoji in izobraževanju, mladi dijaki, tega nekdanjega učiteljskega pa so bili v resnici nosilci prosvete in kulture. Mnogi izmed učiteljev in učencev te šole so bili znani družbeni, prosvetni in kulturni delavci v Srbiji, Hrvaški, Bosni in Hercegovini, Črni gori in skoraj v vseh krajih naše domovine.

Po besedah Radovana Vlajkovića je ta šola za vzgojo učiteljskih kadrov, v dveh stoletjih, ko je delala v različnih političnih, ekonomskih in kulturnih razmerah, prehodila naporno pot razvoja, pri tem pa je vedno imela pomembno vzgojnoizobraževalno in družbeno vlogo.

Pod vplivom naprednih idej in delovanja komunistične partije in SKOJ so se v tej šoli pred vojno razvijale pomembne politične in družbene dejavnosti. Mnogi učitelji, ki jih je izoblikovala in vzgojila ta šola, so bili nosilci naprednih revolucionarnih idej, aktivno pa so sodelovali tudi v boju delavskega razreda in delovnih ljudi proti narodnostni neenakosti in socialnemu zatiranju.

Ko je govoril o povojnem razvoju šole, je Radovan Vlajković opozoril na to, da je ta šola pomembno prispevala k vzgoji in izobraževanju, s tem pa k celotnemu družbenemu napredku. Tam, kamor so odhajali dijaki te šole pod zastavo naše revolucije, so zrasli mostovi skupnosti, utrjevala sta se bratstvo in enotnost, širili sta se kultura in prosveta.

Predsednik predsedstva SAP Vojvodine je še posebej opozoril na pomembne dogovore jugoslovanskih komunistov v tem letu in poudaril, da praznujemo jubilej somborskega učiteljskega v letu, ko je bil 11. kongres Zveze komunistov Jugoslavije, v letu, ko so bili kongresi zveze komunistov po republikah in partijski konferen-

ci po pokrajinah. — Na vseh teh najvišjih dogovorih komunistov in delovnih ljudi je bilo ocenjeno, kaj smo dosegli pri uresničevanju ustav in sklepov 10. kongresa ZKJ, začrtane pa so bile tudi naloge in smeri aktivnosti na vseh področjih življenja in dela.

— Vse to smo dosegli s prizadevanjem delavskega razreda in delovnih ljudi vseh naših narodov in narodnosti — je poudaril Radovan Vlajković. Del svojega govora na zborovanju prosvetnih delavcev v Somboru je posvetil tudi razmeram in perspektivam vzgojnoizobraževalnega sistema v Vojvodini. Pri tem je poudaril, da so znanje, strokovnost in znanstveni dosežki bistvenega pomena za razvoj vsestranske ustvarjalne osebnosti mladega človeka. Po njegovem mnenju so spremembe, ki nastajajo, tesno povezane s humanimi odnosi med ljudmi.

— Samoupravljanje te odnose utrjuje, saj je humanost njegova glavna značilnost in odlika. Zato v celotnem vzgojnoizobraževalnem sistemu — in tako je bilo tudi v vsej naši revoluciji — posvečamo veliko pozornost človeku in si prizadevamo vsestransko razviti njegovo osebnost, njegove človeške vrednote in svobodo — je poudaril predsednik predsedstva SAP Vojvodine.

DRAGAN PAVLOVIĆ

Radovan Vlajković govori ob odkritju spomenika nekdanjim učencem — narodnim herojem (Foto: Dragan Mladenović)

Od Slovenskega primorja do Zemuna

Nekdanja slovenska učiteljica Pavla Vukasović je prejela najvišje priznanje, ki ga podeljujejo v SR Srbiji uspešnim prosvetnim delavcem

Na pomolu Donave, ob vhodu v zemunsko osnovno šolo Lazar Savatić, tiho kramlja skupina fantov in deklet in čaka na šolski zvonec. In če bo iz katere izmed učilnic stopila njihova nekdanja učiteljica, ji bodo pohitili naproti, prav tako kot so ji pred štirimi, petimi ali šestimi leti, ko so bili njeni učenci. Ti, zdaj že dozoreli fantje in dekleta, ki so pred leti končali osnovno šolo, bi radi delili s Pavlo Vukasović veselje in nemir prvih ur v novem šolskem letu. Čeprav so se od svoje učiteljice Pavle uradno že zdavnaj poslovili, se še vedno spominjajo njene osebnosti in lika. Prav gotovo bodo še velikokrat začutili potrebo, da jo morajo poiskati, se ji zaupati in jo poprositi za nasvet. Kajti učiteljica Pavla spada med tiste ljudi, ki s svojim dostojanstvom in resnostjo, zrelisijo in marljivostjo (tudi drugim — bodisi kolegom ali pa učencem) dajejo občutek odgovornosti in zanesljivosti. Nič čudnega torej, kadar nekdanji učenci čakajo Pavlo Vukasović pri šolskih vratih. Za Pavlo taka srečanja niso redka.

Edina ženska, ki je prejela letos nagrado 25. maj, najvišje priznanje, ki ga podeljujejo v SR Srbiji vsako leto najuspešnejšim pedagoškim delavcem. — Pavla Vukasović je končala učiteljske leta 1946 v Ljubljani. Šolala se je v težkih časih NOB, v katerega se je

tančno. Kdo ve, koliko bi prispevala mlada skojevka k partizanskemu gibanju, če ne bi bili nekakega dne »komunističnega gnezda« odkrili in ujeli Pavle, njenih sester in stotine tovarišev. Sestre Podgoršek in štirideset tovarišev so obsodili, druge pa so izpustili. Starejša sestra je bila obsojena na petnajst let težke ječe, mlajša pa so poslali v taborišče. Na srečo je bilo že tedaj znano, da čaka nemško vojsko polom, in po leu dni je trpljenje mlade Slovenke v temnici zamenjala svoboda. Tudi njeni sestri sta ostali živi.

Mlada skojevka se je takoj po osvoboditvi zaposlila v Slovenskem primorju blizu Trsta. Že v začetku službovanja na tem politično tako zelo občutljivem območju, v krajih kjer so bili ljudje revni in neuki, je bila Pavla priča veliki človeški solidarnosti in življenjskemu boju za obstanek. Pravi, da je tu došla veličina slovenskega človeka, ki je v njej zbujal humanost in entuziazem, ta dragoceni utrip, ob katerem človek pozablja, kje so meje možnega. Morda sta ta veličanska volja, da bi lahko koristila in smisel za organiziranje, ki si ga je pridobila s sodelovanjem v partizanskem krožku, pripomogla, da je, komaj dvaindvajsetletna, postala odgovorna osebnost v prosveti. V Tolminu, kjer je poučevala samo leto dni, je postala Pavla leta 1950 poverjenica za prosveto v tem okraju. Ker je bila že štiri leta članica komunistične partije, je bila politično veliko bolj odgovorna in zrela, kot bi človek mogel pričakovati pri njenih letih. Za uspehe pri njenem delu ji je podelilo slovensko Ministrstvo za prosveto zaslužno priznanje.

Intendarle se je Pavla Podgoršek nekega dne znašla v Srbiji, v Zemunu. Poroka je privedla slovensko učiteljico leta 1953 v Osnovno šolo Svetozar Miletić, nato pa v Osnovno šolo Lazar Savatić, kjer poučuje že šestnajst let. Vse do danes so bili njeni delovni dnevi izpolnjeni z raznimi pedagoškimi in družbenimi obveznostmi, ki so pripomogle, da je postala tovarišica Pavla, v okolju, kjer živi in dela, priljubljena in spoštovana pedagoginja in delavka.

Takole pripoveduje: — V vseh

Pavla Vukasović

teh letih sem doživela veliko sprememb, ki so spremljale izobraževanje, in lahko rečem, da so bile premišljene ali pa tudi ne. Vedno me zanima, kaj se dogaja v slovenskem šolstvu, zato nenehno spremljam njegov razvoj. Med letom, kadar se srečam s svojimi znanci in kolegi v Sloveniji, se seveda pogovarjamo tudi o tem. Izmenjavamo izkušnje, včasih tudi pokritiziramo. Tako delamo tudi mi, prosvetni delavci v našem kolektivu. Potem delo ne more ostati brez uspehov.

Tako kot je značilno za skromne in poštene delavce, se tudi Pavla Vukasović čudi, zakaj je prav ona dobila to visoko, pomembno priznanje. Še vedno je vznemirjena, kadar govori o tem, zraven pa ne pozabi povedati, da veliko njenih kolegov ni nič manj prispevalo k uresničevanju vzgojnoizobraževalnih smotrov kot ona.

Ko smo se pogovarjali z ravnateljcem šole, smo zvedeli še veliko lepega in pohvalnega o tej učiteljici številnih rodov. Pavla Vukasović je mladim in starim zgled pri delu v razredu, pri zunajšolskih dejavnostih in družbenopolitičnem delu. Tudi ravnatelj je velikokrat pomagal in svetoval ob odločitvah trenutkih. Pravijo, da je Pavla človek načel in da jo imajo kolegi radi. Njene delovne izkušnje pa potrjujejo še eno priznanje: red bratstva in enotnosti, ki ji ga je podelil predsednik republike.

In še nekaj, kar je najpomembnejše: Pavlini učenci se vedno znova vračajo k njej, po spodbudno besedo, ki jih opogumi...

MARINA M. KOSTIĆ

- Vzgajati moramo za mir in sodelovanje med vsemi narodi sveta, ne samo za danes, temveč tudi za jutri. (Zbigniew Pavlovski)
- Ne boš spoštovan, če sam ne boš spoštoval.
- Maščevanje ne more vzgajati.
- Donava naj bo meja, ki ne deli, temveč spaja Romune, Bolgare in Jugoslovane. (Costin Stefanescu)

Diplome za male »Slovence«

V Domu kulture v Aleksincu so pred nedavnim podelili diplome 120 učencem osnovnih šol, ki so uspešno končali tečaj slovenskega jezika. Slovesnosti so se udeležili tudi njihovi sošolci, učenci osnovnih šol Ljupče Niko-

lič in Aca Milojević, učitelji, starši, predstavniki občinske organizacije Rdečega križa in drugih družbenopolitičnih organizacij. Diplome jim je izročil primarij dr. Aleksander Veljković, ki je ob tej priložnosti poudaril pomen te akcije. Začela se je pred petimi leti na pobudo in s sodelovanjem občinskih organizacij Rdečega križa v Aleksincu in Zagorju ob Savi. Obiskovalci tečaja slovenskega jezika, ki ga vodi učiteljica Rada Radojević — znanje slovenskega jezika si je pridobila na Pedagoški akademiji v Ljubljani — so se z veliko prizadevnostjo naučili temeljnega znanja slovensčine, tako da se lahko sporazumevajo s svojimi vrstniki iz Slovenije ob medsebojnih obiskih. Učenci — najmlajši člani Rdečega križa — preživljajo svoje počitnice v letoviščih teh dveh pobratenih mest, to pa je ena najbolj neposrednih poti za razvijanje bratstva in enotnosti naših narodov in narodnosti.

TUGOMIR KOSTIĆ

vkjučila že zelo mlada, skupaj s svojimi sestrami.

Že leta 1941 so se začeli pri Podgorškovi — v hiši Pavlinih staršev zbirati napredni Slovenci, da bi se čimbolj organizirano uprli okupatorju. Proučevanje marksistične literature, pripravljanje letakov in drugega propagandnega gradiva v skritih kottihi hiše v ljubljanskem predmestju, ki je stala na »čistini« in je bila vsem na očeh, je pritegnilo mlado Pavlo, da je tudi sama začela leta 1943 sodelovati pri tem delu. Prevzele so jo revolucionarne ideje njenih sester ter njihovih tovarišev in tovarišic, zato je od vsega začetka jemala naloge resno in jih opravljala skrajno na-

Mali »Slovinci« iz Aleksinca s svojo učiteljico Rado Djordjević (prva z leve strani)

Mozaik sodelovanja in prijateljstva

Nadaljevanje s 6. strani

POGOVORI IN OBISKI

Udeleženci srečanja so se pogovarjali z republiškim sekretarjem za znanost in izobraževanje SR Makedonije Anatolijem Damjanovskim.

V izbranih besedah je sekretar opisal izreden razvoj, ki ga je doživela makedonska republika v zadnjih 35 letih, posebno na področju vzgoje in izobraževanja. Privrati v svoji zgodovini so makedonsko ljudstvo in narodnosti, ki žive na tem območju, dobili možnosti za izobraževanje v makedonskem, albanskem in turškem jeziku. V tem zadnjem obdobju je Makedonija izredno razvila osnovno šolstvo (pred 45 leti 90.000 učencev, danes 275.000), srednje in visokošolsko izobraževanje. Danes imajo 130 različnih šol, 26 fakultet, 6 višjih šol, 35.000 študentov — tretjina mladine študira na visokih šolah, imajo že okrog 300.000 kadrov z visoko izobrazbo.

Zanimiv je bil obisk Šolskega centra za elektro in strojno stroko Nikola Tesla v Skopju, kjer se 2.600 učencev izobražuje za poklice elektro in strojne stroke. Ogleдали smo si dobro

opremljene učne delavnice in izdelke učencev, v pogovoru z velikokrat nagrajenim kolektivom prosvetnih delavcev pa zvedeli za organizacijo življenja in dela centra, ki dobro sodeluje z organizacijami združenega dela.

Posebno doživetje je bil ogled zgledne centralne osnovne šole Kliment Ohridski v Dračevu, kjer se 800 učencev poleg rednega pouka v specializiranih učilnicah pripravlja na življenje v samoupravi in uspešno delo v svoji zadrugi. Zadrugniki se ukvarjajo s sadjarstvom, živinorejo, gojenjem cvetic in vinske trte, čebelarstvom, obdelujejo zemljo, skrbijo za pašnike ipd. Zadrugo vodijo učenci sami na samoupravnih temeljih, v njej si pridobivajo delovne navade in se naučijo spoštovati in ljubiti delo, ki jim pomaga tudi pri izbiri poklica. Zadruga ima svoj žiro račun, dohodek delijo na sklade, ki jih uporabijo za razvoj zadruga, kulturnega in športnega življenja. Ne smemo pozabiti ravnatelja Mirka Srbinovskega, ki dela že 30 let na šoli in prizadevnih učiteljev, ki so v to 15-letno tradicijo vgradili najboljše del svojega življenja ter nekdanjih učencev te šole, ki se vračajo vanjo kot učitelji.

Udeleženci srečanja ne bodo pozabili prisrčnosti teh učencev in pesmi, ki jo je temu srečanju posvetila učenka Vesna Dimitrijevska — Bratstvo in enotnost.

Obiskali smo tudi Pedagoško akademijo v Bitoli kjer so prav tedaj razstavljali svoje grafike učenci Osnovne šole Kiril i Metodij, nato pa smo se pogovarjali z direktorjem akademije Novom Mihajlovskom, ki nas je seznanil z delom te šole za usposabljanje učiteljev. Prihodnje leto bo ta akademija stara petnajst let, v teh letih pa je v njej diplomiralo 900 študentov, ki zdaj poučujejo v makedonskih osnovnih šolah. Letos jo obiskuje 200 študentov. Po reformi vzgoje in izobraževanja v višjem in visokem šolstvu se je tudi ta vzgojnoizobraževalna organizacija vključila v univerzo Kiril in Metodij.

Četrto srečanje uredništev balkanskih dežel je sklenil ogled kulturno zgodovinskih znamenitosti in spomenikov prelepega Ohrida in njegove okolice, z ogledi Sv. Nauma in Sv. Klimenta in številnih drugih samostanov z neizmernim bogastvom starih fresk, ki pričajo o veliki kulturni dediščini makedonskega naroda.

RADIO IN ŠOLA

Nižja stopnja

15. dec.: Uši

22. dec.: Kaj je armada

Srednja stopnja

12., 13. dec.: Kozjansko

19., 20. dec.: Gusarske akcije na Jadranu

Višja stopnja

12., 14. dec.: Harfa, II. del

19., 21. dec.: Fantje in dekleta (pogovor mladih o odnosih med spoloma)

Nenavadni pogovori

13., 14. dec.: Z bratom ravna jo starši drugače kot z menoj

Za srednje šole

11. dec.: Kole Časule in njegova drama Temine

18. dec.: Tome Arsovski in njegova drama Sončni zahod nad jezersko deželo

13., 14. dec.: Subjektivni dejavnik v političnem sistemu

19., 20. dec.: Subjektivni dejavnik v političnem sistemu

Razvoj makedonske drame

Decembra in januarja bomo v ciklusu oddaj o povojni jugoslovanski književnosti predstavili makedonsko dramo. Ta se je namreč razvijala drugače kot druge literarne zvrsti in drugače, kot se je razvijala drama pri drugih jugoslovanskih narodih. Dramska ustvarjalnost v Makedoniji namreč ni imela nobene tradicije v duhu narodnega ustvarjanja. Ko so v 19. stoletju nastajale vse literarne zvrsti v makedonskem jeziku, se je pojavila tudi drama. Njen razvoj traja vse do današnjih dni, prek obdobja balkanskih vojn, časa med vojnama do povojnega obdobja in do današnje bogate ustvarjalnosti.

Če posežemo v zgodovino, vidimo, da je bil utemeljitelj dramske ustvarjalnosti v Makedoniji Vojsdan Černodrinski, pisec dramskih besedil, ustanovitelj dramskih skupin. Drama Make-

donska krvava svatba in druge so nastale v okoliščinah, v katerih je živel makedonski narod. V njih je Černodrinski spoznaval osrednji — eksistencialni — problem, bistven za usodo naroda.

V razvoju dramske umetnosti v Makedoniji do druge svetovne vojne je to vprašanje ves čas navzoče. Med vojnami so najpomembnejši avtorji dramskih del Ante Panov, Risto Krle in Vasil Iljoski. V njihovem ustvarjanju je opaziti elemente, ki oblikujejo pogled na življenje; ta je seveda pri vsakem od avtorjev drugačen. Drame Panova »Dninarji«, Rista Krleta »Antica« in Vasil Iljoskega »Begunka« so igrali v makedonskem jeziku, kar je takratna politika velikosrbskih oblastnikov hotela za makedonski jezik uveljaviti ista merila, kot so v tem času veljala za niški in vranjski govor.

Dramatika je prav zaživela

še po osvoboditvi, saj jo je spodbujal bogat razmah ustvarjalnih moči. Kole Časule je s svojim dramskim delom prinesel veliko tem, od socialnih motivov, znanih že iz folklorne dram, le da zdaj drugače obarvanih, prek ključnih situacij iz zgodovine makedonskega naroda, do dramskih besedil na temo NOB, obdobje po osvoboditvi in dogajanje iz najnovejšega časa pri nas.

Za podrobnejšo predstavitev tega dramatika smo izbrali dramo Temine, s katero se je Kole Časule uveljavil tudi zunaj naših meja. Lahko rečemo, da so Temine idejna drama, čeprav je v njej veliko psiholoških konfliktov in veliko simbolike. V dramo je ujel čas iz dobe po ilindenski vstaji, čas, ko je bila Makedonija razkosana med Grčijo, Srbijo in Bolgarijo, čas po balkanskih vojnah in prvi svetovni vojni ter po razbitju makedonskega etničnega organizma na tri protimakedonske območja. To je drama, ki prikazuje makedonsko verzijo terorizma. Bistvo dramskega zapleta je likvidacija ideološkega makedonskega revolucionarnega gibanja iz časa Goce Delčeva — Gjorčica Petrova.

O tem pravi dramatik Časule: »V smrti Gjorčica Petrova sem videl genocid nad lastnim narodom. Usmrtitev Gjorčica, ki jo je zagrešila makedonska roka v službi antimakedonskih in odtujenih interesov, je pomenila zame splošno temo. In res je bil idejni vodja in teoretik makedonske revolucije na začetku tega stoletja — ilindenske vstaje — v Bolgariji od 1921 do 1934. leta na spisku političnih ubojev bolgarske monarhofašistične klike in makedonske reakcije. S tem dobi tudi beseda Temine nov, širši pomen: črna narodova usoda, najbolj črna življenje in smrt.«

To dramo, ki se dogaja 1921. leta v Sofiji, celotno dejanje poteka v sobi in v njej nastopajo samo atentatorji, smo predstavili z značilnimi odlomki in s kratkim vmesnim komentarjem, ki ga je napisal prof. Dragi Stefanija, ki je tudi pripravil to oddajo.

Se pri drugem dramatik, pri Tonetu Arsovskemu, se bomo podrobneje ustavili. V svojih dramah se je lotil najsodobnejših problemov makedonske ustvarjalnosti in pogumno zaoral v najbolj dramatično obdobje makedonskega obstoja. Ker odlično obvlada zakone dramaturgije, dosega Arsovski v vseh svojih dramah napetost, ki se stopnjuje glede na spreminjanje medsebojnih odnosov. Okolje največkrat ne razume njegovih oseb, ki so polne notranjih nasprotij. Drama se dogaja na dveh ravneh — v spopadu osebe z njenim okoljem in s samo seboj — med njenimi moralnimi dvomi in okoljem, ki jo sili, da se izneveri svojim temeljnim prepričanjem.

Drama Sončni zahod nad jezersko deželo, ki jo bomo predstavili v oddaji, je bila napisana za televizijsko nadaljevanko in nima preprosto zgrajene zgodbe. Opisuje obdobje zadnjega poraza Samuelove države, ki je do 1018. leta povzročala velike težave bizantinskemu cesarstvu, saj je zavzemala večji del Balkanskega polotoka: od Soluna do Zadra in od Albanije do Srema in Sofije. Drama je pripoved o porazu Samuelovega vnuka Fružina, sina Ivana Vladislava, ki se je s svetovalecem Dobromirom v planinah še štiri leta upiral mogočnemu bizantinskemu cesarju Vasiliju in njegovemu podlemu svetovalecu Skifijas. Ko so Bizantinci spoznali, da jih ne bodo mogli premagati z vojsko, so se zatekli k spletkam. Drama, v kateri nastopa več kot trideset oseb, je skržena na intrige — le-te kroji Skifijas — in na obrambo, ki jo vodi Dobromir. Ta junak se v spopadu z okoljem in s samim seboj nazadnje preda. Konec drame je tak:

FRUŽIN: V kakšni zadevi torej pošilja knez tega človeka k Vasiliju?

DOBROMIR: O, to si ti? Kaj

se je zgodilo, dragi? Zakaj si oblečen v to obleko?

ELEMAG (med jokom): Gospodar naj mi oprost... hoteli so me ubiti... in priznal sem.

DOBROMIR: Kaj si priznal, dragi moj? Kaj je zagrešil ta človek?

MINITAT: Gospodar, ta od strahu ali pa od sramu ne more govoriti pred knezom.

FRUŽIN: Knez, to pismo smo dobili pri njem, z njim vred pa tudi ta darila za bizantinskega cesarja. To je tvoj pečat, kajne?

DOBROMIR: Dragi moj, to praviš ti?

ELEMAG: Ubili bi me. Moral sem.

DOBROMIR: Fružin, sinko moj, kaj ne bo rekel človek, če ga pretepa ali strašijo s smrtjo? To je odtis mojega pečatnega prstana, zamisel pa je sovražnikova. Te dragocenosti sem podaril Evstahiju Manitu iz hvaležnosti, ker je rešil Nestorico Skifijasove sekire!

MANITAT: Kaj, tudi mene mešaš v to, prodani pes?! (Spoštovanjem do Fružina). Presvetli gospodar naj mi oprost ta moj bes, toda...

FRUŽIN: Počasi, poveljnik, počasi. Spoštovani knez piše, da bi moral poslanec cesarju nekaj sporočiti tudi ustno.

DOBROMIR: Komu naj bi sporočil, in od koga? Saj to pismo sploh ni moje!

FRUŽIN: Čigav je torej ta pečat?

DOBROMIR: Podleži so najbrž ponaredili pečat!

FRUŽIN: Pa te dragocenosti? So tudi te ponarejene? To so carske dragocenosti mojega očeta!

DRAGOMIR: Da, zdaj vidim, Ivan Vladislav jih je nosil z veseljem. Torej je trgovec, od kate-rega si jih kupil ti, poveljnik, poslal preletni Skifijas.

MANITAT: Jaz? Ta pes se vas čas trudi, da bi me v to zapletel. Saj jih vidim prvič v življenju!

DOBROMIR: O, ljudje! Fružin, sinko! Kako moreš dovoliti, da me ta... Zvežite ga, tega je poslal Skifijas! Straža! Tudi Elemaga. Peter me je zapustil in Manita me je nagovoril, naj vzamem tega človeka... Gospodar! (Objema Fružinu nogo, ta pa ga odriva.) O,

mati božja!...

Ljudje, glejte, kaj se odgaja Samuelovim carstvom!...

(Proti Fružinu): Zadnjemu svojemu slugi bom visel na vratu. Sveti človek je imel prav! To je spletko, vredna velikega Skifijas!

MANITAT: Aha, gospodar, ali ga slišiš? Rekel je »veliki Skifijas«! On služi temu podležu!

DOBROMIR: Gospodar, služi preletni Romeji!

MANITAT: Zda ti bom pokazal, kdo služi komu, bizantinski pes!

FRUŽIN: Dovolj! (Dobromiru): To je tvoj prstan, kajne? Ali pa je tudi ta zamisel prelete Romeje?

DOBROMIR: Od kod se znaš pri tebi, Fružin?

In na koncu so se vojskovođa razšli, eni od strahu, drugi od besa, vojska se je razkropila, Fružin se je vdal in postal strateg v bizantinskem okrožju Bukelarije. Dobromir, Fružinov svetovalec, nekoč svetovalec Fružinovemu očetu in Samuela, je postal Vasiljev svetovalec, da bi rešil svojega prijatelja Dragomuža, pri katerem se je skrivala njegova družina. Za nagrado je dobil Skifijasov, pravzaprav Samuelov meč. Z njim pa se je tudi umiril, ker ni mogel prenesti te sramote in tega poraza.

DOBROMIR: Vasilij je vzel meč Samuelu po porazu na Belu sici in ga podaril Skifijas — Zdrav je podarjen meni. Glej, moj meč, kako se spominjam tistega jutranjega obzora — že ob zori smo odšli na lov na Otok, v Prespo. Neki plačanci Romeje ali pa nekdo, ki se je polakomnil prestola, je nenadoma zahrbtno napadel carja. Tudi Samuel je bil urnejši, bil je mlajši, komaj je bil okronan, trenutku je izvekel meč, prav ta meč, rezilo se je zableščalo zraku in se zarilo tej živini v trebuh — takole!

(Z nenavadno močjo si Dobromir zarine meč v trebuh)

Tudi to oddajo je pripravil prof. Dragi Stefanija.

V naslednjih tednih bomo oddajali iz tega cikla predstavila še D. Malenka, V. Iljoskega in G. Juzela.

ARMADA SMO VSI

Dvaintrideset let jugoslovanske vojne industrije

Le sposobni kadri sledijo razvoju

Jugoslovanska vojna industrija se je začela razvijati hkrati z oboroženo vstajo jugoslovanskih narodov in narodnosti. Že takrat sta komunistična partija in tovariši Tito ugotavljala, kako pomembna je naša oboroževalna proizvodnja za uspeh začete socialistične revolucije. Iz majhnih partizanskih delavnic, v katerih so izdelovali in popravljali orožje, so zrastle večje delavnice. Pri tovrstnem razvoju pa je najbolj zanimivo to, da ta dejavnost med vojno ni bila nikoli prekinjena.

Za razvoj vojne industrije je nedvomno še posebno pomembna odločitev komunistične partije o tem, da si moramo ustvariti lastno vojaško industrijo. Ta odločitev je bila sprejeta v času največje obnove in graditve porušene domovine, v času velikih zunanjih pritiskov. Zaradi vsega tega je bila ta odločitev še toliko bolj pomembna.

Spričo izrednih naporov naših delovnih ljudi in seveda denarja, ki ga je dajala za razvoj vojne industrije vsa naša država, smo v dokaj kratkem času zgradili celo vrsto novih podjetij, mnoge pa sodobno preuredili. Čeprav je potekalo delo marsikje v še nedokončanih prostorih tovarne ali obrtniške delavnice, je naša vojska le kmalu po vojni dobila strelivo, orožje in drugo opremo domače proizvodnje prav iz teh tovarn in delavnic.

Vzporedno z razvojem vojne industrije so se usposabljali novi strokovnjaki za organizacijo in tehnologijo vojne proizvodnje, pa tudi za delo v raziskovalni in razvojni dejavnosti na področju sodobne bojne tehnike.

Z izgradnjo industrije se je razvijala tudi proizvodnja novjših orožij in vojaške opreme po sodobnih tehnoloških postopkih.

Prav ta množica znanstveno-raziskovalnih in razvojnih organizacij s sodelovanjem vojaško-tehničnih ustanov in razvojnih služb, ki delajo za potrebe oboroženih sil, je močna opora raziskovanju in razvoju oborožitve ter vojaške opreme tudi za širše potrebe splošne ljudske obrambe.

V dvaintridesetih letih je bilo v naši državi ustanovljenih več visokih in srednjih šol, ki usposabljajo strokovnjake za raziskovanje, razvoj, proizvodnjo in uporabo oboroževalnih sredstev in vojaške opreme.

Za potrebe vojne industrije se šola na »civilnih« fakultetah vsako leto približno 3000 študentov, nekaj desetstisoč strokovnjakov za vojno industrijo pa dela v drugih gospodarskih strokah.

Znano je, da se mora vojna industrija nenehno in hitro razvijati

Merilne naprave na domačih minometih se nenehno spreminjajo in izboljšujejo. Prav zato mora vsak rezervni vojaški starešina redno izpopolnjevati svoje strokovno znanje.

ti, težiti k posodabljanju in širjenju. Do sedaj je izdelalo za naše oborožene sile več kot 600 različnih vrst orožij in vojne opreme takšne kakovosti, ki zagotavljajo učinkovito uporabo v skladu z doktrino naše splošne ljudske obrambe.

Pri vsem tem delu pa so zau-

Usposabljanje mladih za delo v praksi

Ko so pred nedavnim v Slovenj Gradcu ocenjevali delo in sodelovanje mladih v obrambnih pripravah, so z zadovoljstvom ugotavljali, da se je dejavnost na področju ljudske obrambe in družbene samozaščite ter pri obujanju tradicij NOB, zelo razširila.

Zelo veliko mladih se je letos udeležilo tradicionalnega pohoda po poteh Štirinajste, ki je iz enodnevnega pohoda že prerasel v dvodnevni pohod. Skupaj s štabom teritorialne obrambe so se mladinci udeležili pohoda po poteh Mislinjske doline in Pohorskega bataljona. Pokroviteljstvo nad temi pohodi je prevzel OK ZSMS v Slovenj Gradcu, ki dobro sodeluje s štabom teritorialne obrambe za pridobivanje mladih prostovoljcev v te enote.

Glavni namen vseh teh akcij, pravijo v Slovenj Gradcu, je usposabljanje mladih za delo v praksi, kajti izkušnje, pridobljene na pohodih in ob številnih drugih akcijah, so mladinci do sedaj vedno uspešno vključevali v koncept splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite. Pri tem je treba poudariti, da

pali strokovnjaki številna strokovna in zahtevna naloga pravih mladim, ki se vedno v večjem številu odločajo za vojaške službe in poklice. In prav ti mladi ljudje, z učenjem, znanjem in delom nenehno dokazujejo, da so sposobni slediti sodobnim dosežkom in jih razvijati po svojih zamislih.

Ko so večino akcij izvedli s sodelovanjem enot teritorialne obrambe, enot JLA, občinskega odbora ZRVS in ZZB NOV ter tabornikov, planincev in drugih.

Pri vsem tem razvejanem uspešnem delu z mladimi pa se Slovenj Gradcu dobro zaveda, da bodo morali še veliko storiti za to, da se bodo njihovi načrti in ideje in šole za rezervne vojaške starešine povsem uresničili.

Nedvomno bo tudi tesno sodelovanje OK ZSMS Slovenj Gradcu z odsekom za ljudsko obrambo pri skupščini občine rodilo bogate sadove, predvsem pri delu z naborniki.

Obrambni dnevi na posame-
nih šolah in slovenjgraški občini
še niso tako zaživel, kot so p
votno načrtovali, čeprav so p
pripravah za obrambne dni
šolah sodelovali tudi člani ZR
in teritorialne obrambe. V za
njem času, predvsem v letošnj
šolskem letu, bo v obrambni
pripravah in pri organizac
obrambnega dne v šolah sode
valo še več mladincev. Tak
predvideva tudi načrt dela m
dinske organizacije.

Šesti jugoslovanski simpozij o pouku zgodovine v Banja Luki

Kar zadeva drugi del Ferbar-

GEZA ČAHUK

1. Res je, da je za nekatere učne predmete težko najti usposobljene učitelje, da sprejemajo osnovne šole za opravljanje učno-vzgojnega dela ljudi, ki ne izpolnjujejo pogojev za opravljanje le-tega. Vendar pa so šole to prisiljene storiti, če hočejo, da učnovzgojno delo sploh poteka. Normalno je, da ti »učitelji« študirajo in da jim vodstvo šole omogoči čimboljše možnosti za študij. Ob tem pa vprašujem avtorja: Kaj naj stori samoupravni

O učilih in njihovi uporabi ter o uporabi drobnega materiala pa avtor prav gotovo nima vpogleda v več šol, saj sicer ne bi navajal in posploševal tako nesmiselnih trditev. Malokatera šola, vsaj na našem območju, ima dovolj učnih pripomočkov, saj dovoljen denar še zdaleč ne zadošča za nabavo vsega potrebnega. Trdim pa, da večina vodstev šol spodbuja ali celo zahteva uporabo učnih pripomočkov in aparatov, ki jih ima. Mogoče je le nekaj posameznih primerov, da postajajo »grafoskopi, projektorji, razmnoževalni stroji le paradni konji, katerih glavni cilj je, da dolgo trajajo».

Banjaluški simpozij je obravnaval dve osrednji temi: Izdelava učnega načrta zgodovine za skupne programske temelje v usmerjenem izobraževanju in Uporaba zgodovinskih virov pri pouku zgodovine. Organizator letošnjega simpozija Zgodovinsko društvo SR Bosne in Hercegovine je poskrbel med drugim tudi za razstavo strokovnega tiska, za stike s predstavniki občinske skupščine in družbenopolitičnih organizacij, pa tudi za kakovostno, strokovno vodeno ekskurzijo na Kozaro. Simpozija se je udeležilo 250 zgodovinarjev, nastopilo pa je 15 poročevalcev iz vseh republik in pokrajin. Iz Slovenije je bilo na simpoziju približno 20 udeležencev.

Uvodni referat o didaktičnih

JOŽE SALAJ
Osnovna šola
Ormož

Program je bil razdeljen na te teme:

- Vsebine s področja ekologije, v širšem pomenu: Ekosistem-biološka raznolikost in energija; Ekosistem tal; Ekstre-

Večina drugih poročevalcev je obravnavala vlogo in metodično uporabnost virov pri zgodovinskem pouku. B. Drašković je govoril obširno o tem, katere didaktične in metodične zahteve je upoštevati pri sestavljanju zgodovinskih beril. Poročevalca iz Makedonije in Slovenije sta podala pregled in razčlenbo zgodovinskih beril, ki se sedaj uporabljajo pri pouku na osnovnih šolah. Razmere v naši republiki je zelo nazorno nakazal Tomaž Weber, ki je po statistiki o prodaji teh učil in po podatkih iz ankete ugotovil precejšnjo uporabo beril pri pouku zgodovine. Pregled objavljenih in pri pouku narodne zgodovine metodično uporabljenih zgodovinskih virov sta podala dva poročevalca S. Mladenovski za makedonske šole in Š. Trojar za slovenske. Ti pregledi po obdobjih so neposredna pomoč učiteljem pri pripravi in načrtovanju slikovega dela. Zelo pregledno slika o uporabi virov na šolah v Vojvodini je podal pedagoški svetovalec Dj. Gal. Ugotavljal je razne metodične nepravilnosti pri uporabi gradiva.

Sklenjeno je bilo tudi, da bo prihodnji simpozij ob koncu avgusta 1979 v Beogradu.

ŠTEFAN TROJAR

tančno opredeljene povezanost, medsebojna odvisnost in enotnost, ki temelji na povezovanju atomske in strukturne zgradbe snovi, biosinteza, preskoku količine v novo kakovost in energijo, delovanju encimov in drugo. Povezanost biologije z uporabljenimi znanostmi pa je predstavljala celosten integralni način obravnav, tako je bilo podanih največ možnosti in oblik naprednih idej za vzgojo mladega roda.

— Urejanje krajine in varstva okolja: Varstvo naravne dediš-

čine in varstvo okolja; Izkorišča-
nje prostora; Urbanizacija nase-
lja; Ekologija dela. Čeprav iz na-
slovov ni mogoče opredeliti bi-
stvene značilnosti posameznih
tem, pa so bili poudarjeni vzgojni
momenti potreba po razvijanju
ekološke zavesti in izobrazbe pri
vsakem članu naše družbe. Čisto
in raznolik okolje mora postati
sestavni del samoupravnega sis-
tema in temelj človekovega te-
lesnega in duševnega zdravja.

ROMANA JAZBEC

ROMANA JAZBEC

ELEKTROTEHNA n. sol. o.
trgovsko, izvozno, uvozno in proizvodno podjetje
61001 LJUBLJANA, Titova c.51
telefon: (061) 320 241; telex: 31184 YU ETEHNA

Šolskim kuhinjam
priporočamo
točeni cvetlični med

Kmetijskim šolam
priporočamo
bogato izbiro
čebelarskega materiala

Vzgojnovarstvenim
zavodom predstavljamo
naše izdelke

medeni namaz

- kekec z okusom vanilije
- mojca z okusom kakaa

medex

EXPORT — IMPORT
Miklošičeva 30
61000 Ljubljana
YUGOSLAVIA

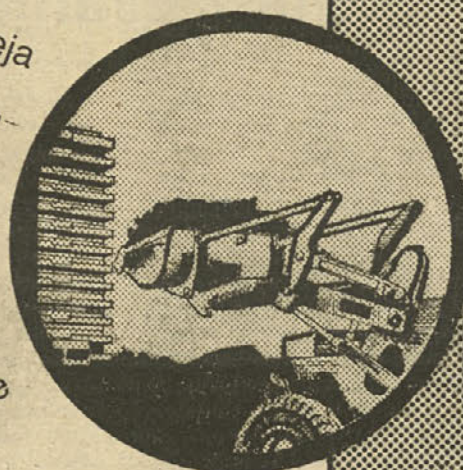

SGP GRADBINEC
n.s.o. KRANJ nazorjeval

SOZD ZGP »GIPOSS« Ljubljana z n. sol. o.

telefon h. c. 26-361
64001 — Kranj

projektira, gradi in preureja
— delno tudi s svojim materialom, —
po sodobnih načelih,
vzgojnovarstvene zavode.
osnovne, srednje, višje in
visoke šole, šolske centre,
domove za učence ter
študente

Doslej je podjetje zgradilo in uredilo tele šolske objekte:

Osnovna šola Kranjska gora, Osnovna šola Breznica, Posebna šola Jesenice, Osnovna šola Naklo, Osnovna šola Besnica, Osnovna šola Stražišče, Osnovna šola Črtomirjeva Ljubljana, Osnovna šola Koseze, Ljubljana — v gradnji, rekonstrukcija Vzgojiteljske šole v Ljubljani, Otroški vrtec Plavž Jesenice, Osnovna šola France Prešeren Kranj, Osnovna šola Vodovodni stolp Kranj, Osnovna šola Orehek, Osnovna šola Komenda, Osnovna šola Cerklje, Osnovna šola Preddvor, Posebna osnovna šola Kranj, Osnovna šola Primskovo — v gradnji, Otroški vrtec Janina Kranj, Otroški vrtec Stražišče, Kranj, Otroški vrtec Klanec, Kranj, Otroški vrtec Planina — v gradnji, Šolski center Plavž Jesenice — v gradnji, Šolski center Kamnik — v gradnji, Osnovna šola Planina, Kranj — v gradnji.

Podrobnejše informacije dobite osebno, pisno ali telefonsko.

**alpe
adria**

TOZD TURIZEM
Poslovalnica — tel. 313-230,
311-164
Ljubljana, Gosposvetska 4

Šolska športna
društva, vodje šolskih
ekskurzij in izletov!

**Za tekmovanja, ki jih načrtu-
jete, in obisk smučarskih
prireditev v začetku leta
1979 v Planici, organiziramo
prevoz in gostinske storitve.**

PROSIMO, DA NAM NAJKASNEJE 14 DNI PRED ODHO-
DOM NA PRIREDITEV ALI IZLET, SPOROČITE SVOJE
ŽELJE.

Podrobnejše informacije dobite

osebno, pisno ali po telefonu.

MAGISTRAT — ljubljansko turistično podjetje vam ponuja v letu 1979 PO ZELO UGODNIH CENAH strokovna potovanja, sindikalne izlete, maturantske izlete in šolske ekskurzije. Veliko programov imamo že pripravljenih; sestavimo pa jih tudi po vaši želji.

NEKAJ POTOVANJ IZ NAŠEGA PROGRAMA: ←

- Split — srednja Dalmacija, Dubrovnik ali Crnogorsko primorje od 2 do 7 dni — letalo, avtobus
- po partizanskih poteh Slovenije in Jugoslavije od 1 do 4 dni — avtobus
- samostani Srbije, Makedonija ali Bosna, 4 do 7 dni — letalo, avtobus
- Beneška Slovenija in Furlanija, 2 dni — avtobus
- Koroška, 1 dan ali 2 dni — avtobus
- Koroška in Furlanija, 2 dni — avtobus
- ogled pokrajinskih in naravnih lepote Slovenije, 1 dan — avtobus

ORGANIZIRAMO SKUPINSKA IN INDIVIDUALNA POTOVA-
NJA V TUJINO.

OBIŠČITE NAS ALI PA POKLIČITE
PO TELEFONU: 23-212.

PRIPOROČAMO SE!

TURISTIČNA AGENCIJA
TIB — MAGISTRAT
Ljubljana, Titova 11

PROJEKTIVNO PODJETJE KRANJ
KRANJ, Cesta JLA 6/1, telefon: 21-144

PROJEKTIRA

nizke in visoke gradnje, za nosilce
investicijskih sredstev v prosveti:

- vzgojnovarstvene zavode
- osnovne, srednje in visoke šole
ter domove učencev in študentov.

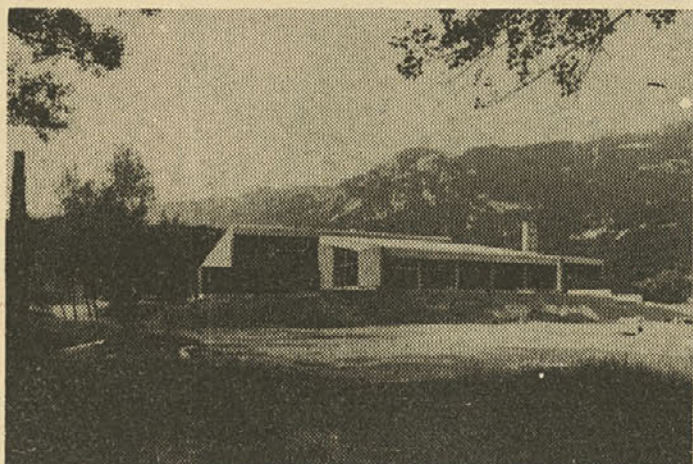
Pojasnila o cenah, rokih in pogojih dobite osebno, pisno ali telefonsko.

Projektivno podjetje Kranj p.o., C. JLA 6,
tel. (064) 21-144, 22-194, 21-171, 22-944

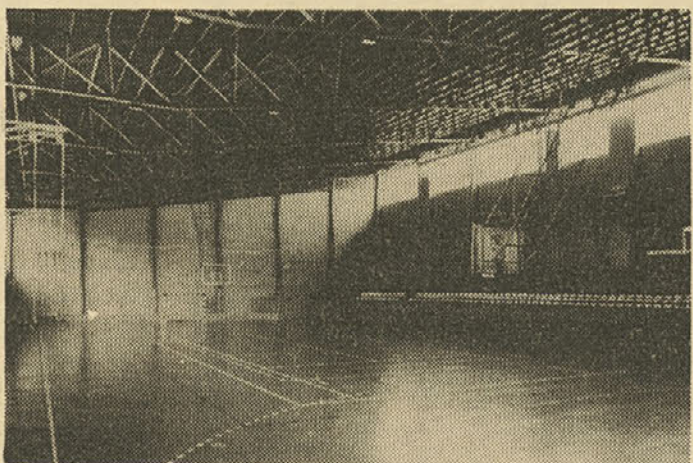

**splošno gradbeno podjetje
primorje ajdovščina n.s.o.**

Ajdovščina, Vipavska 2
tel. (065) 61-221, telex 34352

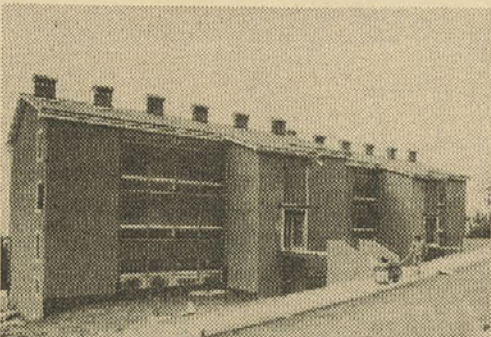
Športno rekreacijski center POLICE v Ajdovščini

Velika dvorana v športnem centru v Ajdovščini

Otroški vrtec v Ajdovščini

Dom medicinskih sester v Ankaranu

gradi: visoke, nizke, industrijske in hidrogradnje po naročilu, za trg ali po sistemu inženiring. Za potrebe naštetih gradenj ali po posebnem naročilu izvaja vsa dela pri asfaltiranju.

»PRIMORJE« je zgradilo doslej že na stotine objektov. Med njimi zavzemajo pomembno mesto zgradbe za vzgojnoizobraževalno dejavnost. Zgradilo je 16 novih šol — veliko od teh s telovadnicami, 8 vrtcev, šolski center z vsemi ustreznimi objekti in športno rekreacijski center.

emona-centromercur
n.s.o.
export-import • TOZD — maloprodaja
Ljubljana, Trubarjeva 1 • Telefon 24-812

Vzgojnovarstvenim in vzgojnoizobraževalnim organizacijam:
priporočamo bogato izbiro:

- otroških igrač in sestavljanek
- zimsko in letno športno opremo za vse palete
- glasbila:

pihala, godala
brenkala
in tolkala

- akustične instrumente: radioaparate, črno - bele in barvne televizijske sprejemnike, gramofone, magnetofone, kasetne rekorderje, ojačevala in elektronske harmonije

Obvestila o cenah, rokih in pogojih dobave dobite pri nas osebno, pisno in po telefonu.

OBIŠČITE NAŠO VELEBLAGOVNICO V LJUBLJANI
IN POSLOVNO ENOTO V LITJI.
ZADOVOLJNI BOSTE.

Vzgojnovarstveni zavodi, šole in domovi!

Priporočamo vam samopostrežni avtomat za pripravo toplih in hladnih napitkov model 800 IN, ki ga izdeluje delovna or ganizacija Djuro Djaković iz Slavonskega Broda v sodelovanju s priznano tvrdko Wittenborg iz Danske.

Iz avtomata dobite vročo kavo, čaj, kakao, juho in hladne osvežilne napitke odlične kakovosti.

Zmogljivost avtomata ob enkratnem polnjenju je 700 napitkov.

Ker vam zagotavljamo solidna popravila, dobavo rezervnih delov in surovin za polnjenje, menimo, da boste ta avtomat izbrali tudi vi.

Cena avtomata je 115.000 din.

Prodaja in popravila:
EMONA COMMERCE,
LJUBLJANA, sektor C
61000 Ljubljana, Kersnikova 2, IV
tel.: (061) 310-655, interno 260

emona commerce p.o. Ljubljana

Pri delu v kulturnoprosvetni dejavnosti prostega časa se je mnogo učencev COŠ Lackovega odreda v Kamnici odločilo za folkloro

Posvetovanje o stripu

V okviru tedna domačega filma Celje 78 je bilo 10. in 11. novembra že štirinajsto srečanje mladih filmskih ustvarjalcev. Organizatorji tega srečanja so bili zvezi kulturnih organizacij Slovenije in Celja ter združenje filmsko-vzgojnih delavcev, pokrovitelj pa tovarni Metka in Aero Celje.

Štirinajst slovenskih filmskih klubov je poslalo na letošnje srečanje skupaj 43 filmov, ki jih je pregledala in ocenila žirija v sestavi: Mirjana Borčič, Majda Križaj, Štefan Ložič in Tone Rački.

Filmi so bili ocenjeni v pionirski ali mladinski konkurenci. Za najboljše pionirske filme je žirija proglasila filme »Ciciban« — VZ Janez Levec, »Maj« — OŠ Solkan, »Kokošnjak« — OŠ Kočevje itd.

V mladinski konkurenci pa so se na čelu zvrstili filmi: »Polifon«

Uroša Sitarja, »Romi« FK gimnazija Novo mesto, »Aeromiting« Bogdana Škulj — KK Radomlje itd.

Žirija je pohvalila splošno raven filmov. Po vrstah so med žiriranimi filmi bili animirani, reportaža pa »b. a. le slabo zastopana. Kot nekaj let, je tudi letos prišla do veljave splošna ugotovitev: pionirski filmi so zanimivi zaradi različnosti prijemov in tem ter so v glavnem opisovalnega značaja, mladinski pa že kažejo zavestne individualne oblikovalske težnje.

Za okroglo mizo, ki je obenem z razstavo Celjski amaterski film spremljala srečanje, so se mladi slovenski filmski ustvarjalci in njihovi mentorji domenili, da se snidejo ponovno v novembru 1979, takrat še bogatejši z izkušnjami in s še boljšimi in številnejšimi filmi.

UROŠ SITAR

ZAVOD SR SLOVENIJE ZA MEDNARODNO ZNANSTVENO, TEHNIČNO IN PROSVETNO-KULTURNO SODELOVANJE, LJUBLJANA, Parmova 33

RAZPISUJE

štipendije tujih vlad za udeležbo na poletnih tečajih za učitelje in profesorje, ki poučujejo tuje jezike na osnovnih in srednjih šolah:

1. štipendijo za klavir v Belgiji
2. 6 štipendij za udeležbo na poletnem tečaju angleškega jezika v Veliki Britaniji
3. 1 štipendijo za udeležbo na poletnem tečaju češkega jezika v Pragi
4. 1 štipendijo za udeležbo na poletnem tečaju češkega jezika v Brnu
5. 2 štipendiji za udeležbo na poletnem tečaju slovaškega jezika v Bratislavi
6. 2 štipendiji za udeležbo na poletnem tečaju danskega jezika na Danskem
7. 1 štipendijo za udeležbo na poletnem tečaju finskega jezika na Finskem
8. 1 štipendijo za univerzitetne profesorje za udeležbo na tečaju francoskega jezika v Franciji
9. 1 štipendijo za udeležbo na tečaju francoskega jezika v Sevresu
10. 3 štipendije za udeležbo na poletnem tečaju francoskega jezika v Besançonu
11. 3 štipendije za udeležbo na poletnem tečaju francoskega jezika v Grenoblu
12. 3 štipendije za študente za udeležbo na poletnem tečaju francoskega jezika v Franciji
13. 1 štipendijo za udeležbo tečaja iz mednarodnega prava v Haagu na nizozemskem
14. 1 štipendijo za študente za udeležbo na poletnem tečaju italijanskega jezika fundacije CINI
15. 1 štipendijo za udeležbo na poletnem tečaju italijanskega jezika v Perugi
16. 2 štipendiji za udeležbo na poletnem tečaju madžarskega jezika na Madžarskem
17. 1 štipendijo za udeležbo na poletni slikarski šoli VOS na Norveškem
18. 2 štipendiji za udeležbo na poletnem tečaju poljskega jezika na Poljskem
19. 1 štipendija za udeležbo na poletnem tečaju romunskega jezika v Romuniji
20. 6 štipendij za udeležbo na poletnem tečaju ruskega jezika v Leningradu
21. 10 štipendij za študente za udeležbo na poletnem tečaju nemškega jezika v ZR Nemčiji
22. 4 štipendije za udeležbo na poletnem tečaju nemškega jezika za germaniste v ZR Nemčiji
23. 3 štipendije za udeležbo na poletnem tečaju nemškega jezika za negermaniste v ZR Nemčiji
24. 6 štipendij za udeležbo na poletnem tečaju nemškega jezika v Dresdenu v Nemški demokratični republiki in
25. 2 štipendiji za udeležbo na poletnem tečaju švedskega jezika na Švedskem.

Prošnje za udeležbo na navedenih tečajih pošljite na naslov: Zavod SR Slovenije za mednarodno znanstveno, tehnično in prosvetno-kulturno sodelovanje, Ljubljana, Parmova 33, najkasneje do 25. decembra 1978.

Prošnji je treba priložiti:

1. življenjepis
2. priporočilo delovne organizacije, kjer je kandidat zaposlen oziroma priporočilo univerzitetnega profesorja in
3. fotokopijo diplome.

Denar za kritje potnih stroškov si morajo kandidati zagotoviti sami.

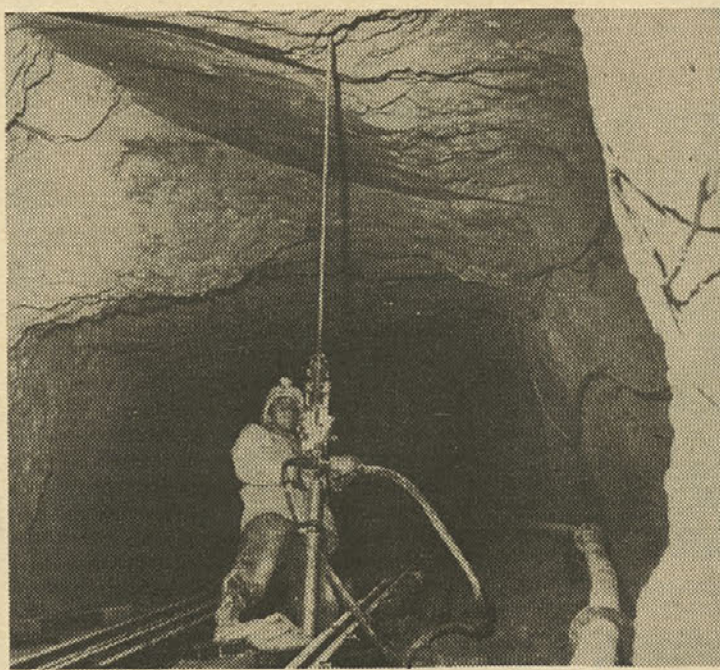
Občasna razstava »Rudno bogastvo Jugoslavije«

V prostorih Prirodoslovnega muzeja Slovenije v Ljubljani je na ogled občasna razstava »Rudno bogastvo Jugoslavije«, ki bo odprta do aprila 1979. Na razstavi se seznanimo z metalogenimi provincami Jugoslavije, z nastankom rud in vzorci rud iz najvažnejših rudnikov, nadalje z industrijskimi minerali in kamninami ter z energetskimi surovinami organskega izvora.

Rude imenujemo agregate, obogatene z minerali, iz katerih pridobivamo kovine. Rudišča so nastajala v različnih geoloških dobah pri zelo kompliciranih procesih, na ozemlju Jugoslavije deloma že v starejšem paleozoiku, do večjih orudenj pa je prišlo v mlajšem paleozoiku in v triadi, predvsem pa v terciarju.

Na ozemlju Jugoslavije razlikujemo več metalogenih provinc, ki predstavljajo tektonske geološke enote s posebno geološko zgradbo, magmatizmom in rudnimi pojavi. Severovzhodni del Jugoslavije pripada alpski metalogeni provinci, večji del naše države zavzema dinarska provinca, zelo razsežna je tudi srbsko-makedonska provinca, na skrajnem severovzhodnem delu države pa se razprostira karpatsko-balkanska metalogena provinca.

Razlikujemo magmatska, sedimentna in metamorfogena rudišča. Magmaška rudišča so nastala pri izločanju rudnih mineralov v ohlajajoči se magmi. Zaradi večje gostote se rudni minerali usedajo na dno magmatskega bazena. Tako je npr. prišlo do velikih ležišč kromita v Ljubotenskem peridotitnem masivu. K magmatskim rudiščem štejemo tudi hidrotermalna in hidrotermalna metasomatska rudišča. Med strjevanjem magme izhajajo iz nje vroče vodne raztopine, iz katerih se na hladnejših mestih po razpokah izločajo rudni minerali. Za hidrotermalna rudišča je značilno, da se ruda pojavlja v obliki žil. Kot primer lahko navedemo svinčevo-cinkovo rudišče Zletovo. Če so se hidrotermalne raztopine pretakale skozi apnenec ali dolomit, je prišlo dodatno še do nadomeščanja karbonatnih mineralov z rudnimi minerali. V tem

Mežiški rudar pri delu. (Foto: Rado Vončina)

primeru govorimo o hidrotermalno metasomatskih rudiščih, za katera so značilna velika rudna telesa nepravilnih oblik. Najbogatejši predeli svinčevo-cinkovega rudišča Stari trg pri Kosovski Mitrovici pripada hidrotermalno-metasomatskemu

primeru govorimo o hidrotermalno metasomatskih rudiščih, za katera so značilna velika rudna telesa nepravilnih oblik. Najbogatejši predeli svinčevo-cinkovega rudišča Stari trg pri Kosovski Mitrovici pripada hidrotermalno-metasomatskemu

rudišče Suva Ruda na Kopariku, kjer kopljejo magnetit.

Marsikatero rudišče je nastalo delno v zvezi s kontaktno metamorfozo, delno pa kot posledico hidrotermalnega delovanja, vezanega še z metasomatozom. Takšen kombiniran tip orudenja ugotavljamo npr. v Starem Trgu pri Kosovski Mitrovici, na meji med dacitom in apnenecom imamo kontaktno metamorfno rudo, v apnenecu na več mestih hidrotermalno metasomatsko orudenje, v nekarbonatnih kamninah pa rudo, ki se pojavlja v obliki žil.

Sedimentna rudišča so nastala pri usedanju rude v morju, jezero in na kopnem. Tako je nastajal limonit v triadnih apnenecih po Dolenjskem pri sedimentaciji v morju, pa tudi uranovo rudišče v permjskih usedlinah Žirovskega vrha sedimentno. Boksit je nastal v zvezi s preperevanjem apnenca. Nekak prehod med magmatskimi in sedimentnimi rudiščimi tvorijo vulkanogeno sedimentna rudišča. V tem primeru se je ruda usedala v morju, kamor so prišle jale rudne raztopine v zvezi s podmorskimi vulkanskimi izbruhi. Tako sta nastala siderit in hematit v Varesu, verjetno enakega nastanka je tudi siderit v Ljubiji, ki pa je bil kasneje v del spremenjen v limonit.

Metamorfogeni rudišči so nastali v zvezi s metamorfizmom. Mednje štejemo ležišča magnetita in hematita v metamorfnih kamninah Žitnega potoka.

Oglejmo si sedaj najvažnejše orudenja v posameznih metalogenih provincah. V alpski metalogeni provinci predstavljajo največje rudišče Mežica, kjer kopljejo svinčevo-cinkovo rudo. Orudeni so srednjetrojni

V dinarski metalogeni provinci so svinčevo-cinkovo bogati mladopaleozojski skladiščni okoliščini Litije, na Žirovskem vrhu pa z uranovo rudo. Triadne svinčorosti so orudenja svinčevocinkovo rudo v Šuplji Stijem, Brskovem. Tudi živosrebrna rudišča Idrija je nastalo v triadnem Kromitova ruda npr. v Ljubotenskem masivu je jurske starosti. Ležišča boksita po Dalmaciji, Črni gori in v Bosni so nastajala mezozoiku in starejšem terciarju. Boksit kopljejo v Obrovu, Drnišu, Nikšiću in Vlasenici.

Za srbsko-makedonsko provinco so značilna bogata orudenja svinčevo-cinkovo in uranovno rudo. Do orudenja je prišlo v zvezi s terciarnim magmatizmom. Svinčevo-cinkovo rudo kopljejo v Starem Trgu pri Kosovski Mitrovici, Zletovu in Srebrnici, antimonovo rudo pa v Zajači, Lojani in Alšaru.

Karpatsko-balkanska metalogena provinca slovi po izredno bogastvu bakrove rude. Halkopirit, bornit, enargit, kovelin, halkozin kopljejo v Boru in Madanpeku.

Iz industrijskih mineralov pridobivamo kovine, so izredno pomembni za industrijo. Mednje štejemo barit, sadni magnetit, azbest, glinence, koalin. Jugoslavija je bogata nahajališči industrijskih mineralov. Tudi kamen predstavlja veliko surovino, saj iz lapop pridobivajo cement, iz apnenca, granit in tonalit pa klesajo v kocke za tlakovanje cest.

K energetskimi surovinami organskega izvora štejemo premog in nafto. Premog je nastal v močvirjih iz nekdanjih dreves, nafta in zemeljski plin pa pri razpadanju nekdanjih v morju živčih organizmov. Bogata ležišča rjavčevega premoga in lignita v Jugoslaviji so terciarne starosti, nafta z zemeljskim plinom pa se pojavljajo v terciarnih usedlinah nekdanjega Panonskega morja.

Razstava bo koristila učencem pri pouku naravoslovja in geografije. Na voljo je obširen vodnik po razstavi.

ERNEST FANINGER

Ob tednu domačega filma

V letošnjem mesecu knjige je bilo v Mariboru dvodnevno posvetovanje o stripu — zvrsti, o kateri še vedno premalo govorimo in je ne obravnavamo dovolj temeljito. Prav zato je letošnje prvo tovrstno posvetovanje tako zelo pomembno. Pripravilo ga je uredništvo revije Otrok in knjiga s sodelovanjem ZKOS in ZKO Maribor ter Delom. Pokazalo se je, da je treba osvetliti številna vprašanja, probleme, vidike in možnosti obravnavanja stripa, saj na teoretičnem in kritičnem področju precej zaostajamo za drugimi narodi. V zadnjih letih se je sicer pojavilo nekaj avtorjev, ki so obravnavali te probleme na različni ravni, srečanje v Mariboru pa je omogočilo, da smo dobili pregled nad doseženim in spregovorili o osrednjih problemih — od opredelitve stripa do prikaza sedanjega položaja jugoslovanskega stripa. Eno najzanimivejših vprašanj je prav gotovo vprašanje pripovednosti in komercialnosti, saj je na dlani nesorazmerje med dobrim, kakovostnim stripom in poplavo komercialnih izdaj te vrste. Presenetljivo ugotovitev je dala osvetlitev otroške ustvarjalnosti v stripu, saj opozarja na svežino otroške domiselnosti, hkrati pa »popravlja« mnenje odraslih o tem, kaj pričakuje mladina v stripu. Nazoren prikaz o risankah v Pionirskem listu govori o tem, da je ta zvrst lahko prav kakovostna, hkrati pa se izogiba pravemu stripu. Strip za mladostnika in odraslega na Slovenskem ni razvit. Udeleženci pogovora so poudarjali, da je treba to zvrst obravnavati interdisciplinarno, razmišljati so o vplivu stripa, o njegovi kakovosti in. Ob tem se je izkristaliziralo dvoje mnenj: tovrstne medije od filma, televizije in pa vse do stripa je treba preudarno upoštevati tudi v šoli. Zbrati je treba statistične podatke in raziskati strip s sociološkega vidika.

Posvetovanje, ki je bilo tako zelo potrebno, je prineslo še veliko drugih zanimivih ugotovitev. Obečamo si lahko, da bo revija Otrok in knjiga celotno gradivo natisnila, tako da ga bodo lahko pregledali tudi tisti, ki se posvetovanju niso udeležili še pa v prid svojemu pedagoškemu delu in praksi ukvarjajo s tem problemom.

Mladi ustvarjalci kino kluba osnovne šole »Bračičeve brigade« Fram pri delu

Obvestilo

Letos praznujemo 25 let prostovoljnega, anonimnega in brezplačnega krvodajalstva na Slovenskem. Občane in delovne ljudi vabimo, da se tudi v tem jubilejnem letu še v večjem številu udeležijo te humane akcije. Prijave sprejema občinski odbor Rdečega križa, v delovni organizaciji pa aktivist Rdečega križa, zadolžen za krvodajalstvo.

Darujte kri, dokler ste zdravi! S tem dejanjem pokažete svojo solidarnost in humanost do sočloveka.

V mesecu DECEMBRU bodo krvodajalske akcije v naslednjih krajih:

KOČEVJE
VRHNIKA
GROŠUPLJE
LJUBLJANA-VIČ-RUDNIK
LJUBLJANA-MOSTE-POLJE
LJUBLJANA-ŠIŠKA
LJUBLJANA-CENTER
LJUBLJANA-BEŽIGRAD

12., 13., 14. in 15.
19. in 20.
21. in 22.
25.
26.
27.
28.
29.

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE